

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Λ. ΠΕΡΔΙΚΑ
ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΠΕΡΙΩΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

(Σελ. 271—302)

ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

I. ΓΕΝΙΚΩΣ

Πολλάκις συνεζητήθη ἡ εἰσαγωγή τοῦ θεσμοῦ τῶν ἐταιρειῶν περιορισμένης εὐθύνης ἐν Ἑλλάδι. Ὅσάκις ἐτέθη τὸ ζήτημα οὐδεὶς ἐφέρετο διαφωνῶν, πλὴν κατὰ περίεργον συγκυρίαν αἱ προσπάθειαι οὐδέποτε ἐτελεσφόρησαν. Τόσον τὸ Σχῆδιον Δουβουινιώτη, ὅσον καὶ τὸ Σχῆδιον Θηβαίου δὲν κατώρθωσαν νὰ φθάσουν μέχρι δημοσιεύσεως εἰς τὸ φύλλον Ἐφημερίδος Κυβερνήσεως.

Τὴν ἰδίαν, ὡς ἀνωτέρω, ἐπιφυλακτικότητα ἐπεδείξατο ὁ Νομοθέτης εἰς πᾶσαν περίπτωσιν ἐμπορικῆς ἐταιρείας. Τὸ δίκαιον τῶν ἐταιρειῶν ἐλαχίστας ἐγνώρισε τροποποιήσεις καὶ ἰδίως προσθήκας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ 1834, ὅτε εἰσῆχθη κατ' οὐσίαν ὁ θεσμὸς ἐν Ἑλλάδι. Ἐν συνεπῶς προεξοφλήσωμεν, ὅτι αὐτὴν τὴν φορὰν τοῦλάχιστον ὁ Νομοθέτης θὰ εἶνε πολμηρότερος καὶ θὰ ἐπικυρώσῃ τὸ ὑπὸ κρίσιν Σχῆδιον διατυπῶν τὰς κάτωθι ἐπὶ τοῦ ὅλου θέματος σχέψεις μου:

1. Ἱστορία καὶ κριτικὴ ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ.—Αἱ ἐταιρεῖαι περιορισμένης εὐθύνης δὲν ἔχουν ἐν Εὐρώπῃ μεγάλην ἱστορίαν¹. Τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο παίζει σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν ἐξέυρεσιν τῶν λόγων τῆς χρησιμότητος των. Αἱ προσωπικαὶ ἐταιρεῖαι εἶνε ἀντιθέτως ἀποτέλεσμα μακροαιωνοῦς ἐξελίξεως. Αἱ ἀνώνυμοι ἐταιρεῖαι εἶνε ἐπίσης συνδεδεμένοι μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς συναλλαγῆς κατὰ τοὺς τρεῖς τελευταίους αἰῶνας. Δὲν δύναται συνεπῶς νὰ θέσῃ τις τὸ ἐρώτημα, διατί ὑπάρχουν, ἢ εἰς τί χρησιμεύουν αἱ ἐταιρικαὶ αὗται μορφαί; Διότι ὑπαρξὺς καὶ χρησιμότης των εἶνε αὐτονόητος συνέπεια αἰῶνων πρακτικῆς. Διὰ τὰς ἐταιρεῖας περιορισμένης εὐθύνης ἀντιθέτως οὐδὲν εἶνε σταθερὸν, διότι ἡ πρώτη των ἐπιβολή, ὀφείλεται εἰς πρωτοβουλίαν τοῦ Νομοθέτου, ὁ ὁποῖος ἐσκεμμένως ἀπέβλεψε νὰ συνδυάσῃ πλεονεκτήματα τῆς ἀνώνυμου καὶ τῆς ὁμορρυθμοῦ εἰς νέον τύπον ἐταιρικῆς συνεργασίας. Πρὸέτρεξε συνεπῶς καὶ ἐμάντευσε τὰς ἀνάγκας τῆς συναλλαγῆς

(1) Ἐνδελεχῆ ἱστορικὴν ἀνασκόπησιν εἰς Hans Erich Feine, die Gesellschaft mit beschränkter Haftung. Sonderdruck ἐκ τοῦ Handbuch τοῦ Ehrenberg, 1929, σελ. 12 ἐπ. καὶ 28 ἐπ. Πρβ. ἐπίσης Escarra, Sociétés commerciales, τομ. I, 1950 σελ. 393 ἐπ. Copper Royer, des sociétés à responsabilité limitée, 1925 ἐν εἰσαγωγῇ, Luigi Rocchi, società ed istituti affini 1951 ἀρ.θ. 1004-1011.

ὁ Νομοθέτης, ἐπὶ τῆς ἀφετηρίας δὲ ταύτης ἐστηρίχθη τὸ δίκαιον τῶν ἐταιρειῶν περιορισμένης εὐθύνης. Τὸ θέμα τίθεται κατὰ ταῦτα ἀπὸ τῆς πλευρᾶς, ἂν οἱ λόγοι οἵτινες συνηγόρησαν διὰ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ θεσμοῦ τῶν ἐταιρειῶν περιορισμένης εὐθύνης εἰς τὰ Δυτικὰ Κράτη συνηγοροῦν ὑπὲρ τῆς εἰσαγωγῆς των ἐν Ἑλλάδι.

Ὁ θεσμὸς ὑπὸ τὴν σύγχρονον μορφήν του εἶνε ἀναμφιβόλως ἐπινόησις τῆς Γερμανικῆς νομικῆς σκέψεως¹. Ὁ 19ος αἰὼν ἐγνώρισε τόσον ταχεῖαν πρόοδον καὶ μεταβολὴν εἰς τὰς συναλλακτικὰς συνθήκας, ὥστε νὰ ὑποπέσῃ εἰς τὴν ὀξυδερκῆ παρατήρησιν κορυφαίων Νομικῶν, ὅτι αἱ ἐν χρήσει ἐταιρικαὶ μορφαὶ ἦσαν ἀνεπαρκεῖς διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς συναλλαγῆς. Ἡ σκέψις των τότε ἐστράφη μοιραίως πρὸς νέαν νομικὴν διατύπωσιν, ἡ ὁποία θὰ συνεδύαξε τὰ προσόντα τῆς περιορισμένης εὐθύνης, ὡς ταῦτα παρατηροῦνται εἰς τὴν ἀνώνυμον ἐταιρείαν καὶ ταύτοχρόνως θὰ διησφάλιζε τὴν προσωπικὴν συμμετοχὴν περιορισμένου κύκλου προσώπων, διαθεθεμένων νὰ διαθέσουν τὴν προσωπικὴν των ἐργασίαν εἰς τὴν ἐταιρικὴν ἐπιχείρησιν. Τὸ νέον σχῆμα θ' ἀπετέλει οὕτω συνδυασμὸν ἀνώνυμου καὶ ὁμορρύθμου ἐταιρείας. Ἐκ τῆς ἀνώνυμου θὰ ἐδανείζετο τὸ περιορισμένον τῆς εὐθύνης, τὸ ὁποῖον εὔρε κατὰ πρῶτον ἐφαρμογὴν ἐν τῷ δικαίῳ εἰς τὸν θεσμὸν τῆς ἀνώνυμου μετοχῆς, ἐκ τῆς ὁμορρύθμου δὲ τὸ γνωστὸν στοιχεῖον τοῦ στενοῦ προσωπικοῦ ἐταιρικοῦ δεσμοῦ, ὁ ὁποῖος χαρακτηρίζει τὴν σχέσιν ταύτην.

Αἱ προϋποθέσεις διὰ νὰ καταστήτῃ ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη ὁ ἀνωτέρω συνδυασμὸς ἐτέθησαν ἐν Γερμανίᾳ κατὰ τὴν μετὰ τὸ 1870 περίοδον, ἡ ὁποία συμπίπτει μὲ τὴν ἀπότομον ἀνάδειξιν τῆς βιομηχανικῆς καὶ οἰκονομικῆς δυνάμεως τῆς Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Χιλιάδες νέαι βιομηχανικαὶ καὶ ἐμπορικαὶ ἐπιχειρήσεις ἰδρῦθησαν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἔθρηκεν εἰς δεινὴν δοκιμασίαν τὸν θεσμὸν τῆς ἀνώνυμου ἐταιρείας. Αἱ ἐπανειλημμένοι πτωχεύσεις τῶν ἐταιρειῶν τούτων καὶ αἱ καθημερινῶς ἀναγκαῖαι μεταρρυθμίσεις τῆς νομοθεσίας των κατέστησαν ἐμφανῆ τὴν δυσκαμψίαν τοῦ θεσμοῦ αὐτοῦ ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν μέσης ὀλικῆς ἐπιχειρήσεως. Οἱ λόγοι οὗτοι ἐπέσπευσαν τὸ πείραμα τοῦ Γερμανικοῦ νόμου τοῦ 1892.

(1) Τοῦτο συνάγεται ἀναμφιβόλως ἐκ τῆς ἱστορικῆς ἀναπτύξεως τοῦ θεσμοῦ. βλ. Feine. ὡς ἔνω σελ. 28-29, Julius von Gierke, Handelsrecht, 1933 σελ. 464-465. Hans Crüger-A. Creelius. Kommentar, 1922 σελ. 15-17 ἐπ. R. Gain-P. Delaisi, les sociétés à responsabilité limitée, 1947 σελ. 4 ἐπ. André Moreau. Manuel Pratique de la société à responsabilité limitée, 1952 ἀριθ. 1-4. Henri Marriage. évolution historique de la législation commerciale, 1951 σελ. 179 ἐπ. J. Escarra, les sociétés commerciales. Τομ. I, 1950 σελ. 393-394 σημ. 1, Luigi Rocchi, società ed istituti affini nella giurisprudenza e nella dottrina dal 1942 ad oggi, 1951 ἀριθ. 1004 ἐπ. L. Retail, administration et gestion des sociétés commerciales, τόμ. I 1947 ἀριθ. 80 ἐπ.

Ἀπὸ τῆς πρώτης του εἰσαγωγῆς ὁ θεσμὸς ἐγνώρισε μεγάλην δημοτικότητά¹. Ἡ δημοτικότης αὕτη ὅμως ἦτο κατὰ τὸ μείζον ποσοστὸν ἀναλογίας μειονέκτημα καὶ κατὰ τὸ ἥσσον πλεονέκτημα.

Ὡς μειονέκτημα θεωρῶ τὸ ὅτι ὑπεκατέστησε εἰς πλείστας περιπτώσεις τὴν ὁμόρρυθμον καὶ ἑτερόρρυθμον ἑταιρείαν. Ἐπωφελοῦμενοι τῆς περιορισμένης εὐθύνης οἱ ἐπιχειρηματῆται ἐπροτίμησαν τὴν ἑταιρείαν περιορισμένης εὐθύνης ἀντὶ τῆς ὁμορρύθμου. Ἀβέβαιοι καὶ ἀσταθεῖς ἐπιχειρήσεις πολλάκις ἐκάλυψαν τὴν γυμνότητά των ὑπὸ πομπώδεις τίτλους ἑταιρείας περιορισμένης εὐθύνης.

Πλεονεκτήματα ἐπέδειξεν ὁ θεσμὸς ὁσάκις ὑπεκατέστησεν εἰς μεσαίας ὀλίγης ἐπιχειρηματικῆς ὀργανώσεις τὴν μορφήν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρείας. Ἰδίως ἐκεῖ ὅπου, λόγῳ τοῦ πλήθους τῶν συνεταιρῶν, ἢ ἄλλων ἰδιαιτέρων λόγων, δὲν ἦτο δυνατὴ οὔτε ἐξυπηρετικὴ ἢ ἱδρυσίς ἀνωνύμων ἢ ὁμορρύθμων ἑταιρειῶν.

Ἡ εἰκὼν ἦν ἀνωτέρω ἀνεπτύξαμεν ἰσχύει μὲ ρυθμὸν μεταπτώσεων καὶ μεταλλαγῶν ποικίλοντα ἀπὸ ἡμίσεος καὶ πλέον αἰῶνος εἰς τὴν Νομοθεσίαν τῆς Δύσεως. Τὰ ἴδια φαινόμενα παρατηρήθησαν καὶ ἐν Γαλλίᾳ. Ἡ στατιστικὴ ἱδρύσεων καὶ διαλύσεων ἑταιρειῶν φέρει τὴν ἑταιρείαν περιορισμένης εὐθύνης εἰς τὴν πρώτην σειρὰν τοῦ ἐνδιαφέροντος. Χιλιάδες ἱδρύσεις τούτων ἑταιρειῶν κατ' ἔτος δεικνύουν ὅτι κατὰ τὸ μέγιστον μέρος ἡ ἑταιρεία αὕτη ἐτρέφη καὶ ἀνεπτύχθη οὐχὶ εἰς βᾶρος τοῦ θεσμοῦ τῆς ἀνωνύμου ἑταιρείας ἀλλὰ κυρίως εἰς βᾶρος τῆς ὁμορρύθμου².

Ἐν μέσῳ τῆς βασικῆς ὡς ἄνω ἀντιθέσεως κλυδωνίζεται ἀκόμη ὁ θεσμὸς τῆς ἑταιρείας περιορισμένης εὐθύνης εἰς τὴν Δύσιν. Πολλοὶ ἀντιρρήσεις ἠγέρθησαν κατ' αὐτοῦ, αἵτινες πολλάκις προσέλαβον τὴν μορφήν σοβαρῶν ἐπικρίσεων. Ἐποτίσθη ἀπὸ πολλῶν πλευρῶν, ὅτι ἡ ἑταιρεία περιορισμένης εὐθύνης εὐνοεῖ τὸν τυχοδιωκτισμὸν καὶ τὰς ἀπατηλὰς ἱδρύσεις. Ἐπροτάθησαν διάφορα μέτρα βελτιώσεως τῆς καταστάσεως, πλὴν τὸ ὅλον θέμα δὲν παρέχει ἕδαφος διὰ σοβαρὰς μεταρρυθμίσεις. Διότι, ἂν ὁ Νομοθέτης προχωρήσῃ πρὸς τὴν μίαν πλευρὰν θὰ ταυτίσῃ τὴν ἑταιρείαν περιορισμένης εὐθύνης πρὸς τὴν

(1) Ἐντύπωσιν ἰδικιτέραν προξενεῖ συγχεριτικὴ στατιστικὴ ἱδρύσεων καὶ ἀριθμῶν ἐμπορικῶν ἑταιρειῶν, ἦν δημοσιεύουν διὰ τὰ ἐν Γαλλίᾳ οἱ R. Gain καὶ P. Delaisi, ὡς ἄνω σελ. 7 ἐπ. Ταῦτα δὲ παρὰ τὸ γεγονός ὅτι Γάλλοι καὶ Ἴταλοὶ συγγραφεῖς ἀποδίδουν τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ νέου θεσμοῦ εἰς τὴν ἀνάγκην, ἢ ὅποια ἐδημιουργήθη μετὰ τὴν προσηρτήσιν Χωρῶν, αἵτινες ἀνήκων μέχρι τοῦ 1918 εἰς τὴν Ἐπικράτειαν τῶν Κεντρικῶν Αὐτοκρατοριῶν. Βλ. καὶ Retail, ὡς ἄνω ἀριθ. 80 σελ. 116, Escarra, ὡς ἄνω ἀριθ. 336. Rocchi ὡς ἄνω σελ. 303. Ἡ Ἴταλικὴ ἐπ. περιορισμένης εὐθύνης ἀποδίδεται μᾶλλον εἰς τὸν αὐστριακὸν νόμον τοῦ 1906.

(2) Βλ. Gain καὶ Delaisi, ὡς ἄνω σελ. 7/8 καὶ Gierke σελ. 469 ἐπ. Λεπτομερῆς στατιστικὴ ἀνασκόπησις ἐπίσης εἰς Crüger-Crecelius, σελ. 80/81.

όμορρυθμον. "Αν ἀντιθέτως προχωρήσῃ πρὸς τὴν ἀντίθετον θὰ καταστήσῃ τὴν ἑταιρείαν ταύτην ἐξ ἴσου δύσκαμπτον καὶ δυσμεταχείριστον, ὅσον τὴν ἀνώ-
 νυμον.

Ἐντὸς τοῦ ἀπομένοντος στενοῦ χώρου μεταξύ τῶν δύο ὡς ἄνω πόλων ἡ πρωτοβουλία βελτιώσεως τοῦ θεσμοῦ εἶνε πολὺ μικρά. Οἱ νομοθέται τῆς Δύ-
 σεως ἀναγκάζονται ὡς ἐκ τούτου ν' ἀνεγθοῦν τὴν ἑταιρείαν περιορισμένης
 εὐθύνης ὡς ἀναγκαῖον κακόν, διότι δὲν ἀποφασίζουσιν νὰ τὴν καταργήσουν,
 πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θ' ἀπετέλει ἐπικινδύνως ριζικὴν λύσιν¹.

2. Τὸ πρόβλημα εἰς τὸ καθ' ἡμᾶς δίκαιον.—Ἐν μέσῳ τῶν ἀνωτέρω
 ἀντιθέσεων τὸ ἐρώτημα τίθεται ἐξ ἴσου ἀκαυθῶδες διὰ τὸν καθ' ἡμᾶς Νομο-
 θέτην. Θὰ παραβλέψῃ τοὺς κινδύνους καὶ θὰ εἰσαγάγῃ τὸν θεσμόν, ἢ θὰ δι-
 στάσῃ ἔναντι τῶν πολλαπλῶν ἐπικρίσεων, αἵτινες διατυποῦνται ἀπὸ τῶσων
 πλευρῶν; Ἄν ἀντιχρῶσωμεν τὸ πρόβλημα ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς κρατούσης
 συναλλακτικῆς πραγματικότητος δὲν δυνάμεθα νὰ παραβλέψωμεν ὅτι ἡ ἔλ-
 λειψίς ἑταιρείας περιορισμένης εὐθύνης συνετέλεσε εἰς τὴν διάδοσιν τῆς ἀνω-
 νόμου οἰκογενειακῆς ἑταιρείας. Εἰς ὅσας εἰδικὰς περιπτώσεις οἱ ἐπιχειρημα-
 τῆται ἀποστέρουσι τὴν ἀπεριόριστον εὐθύνην τῆς ὁμορρύθμου, παρακάμπτου
 αὐτὴν ἰδρύοντες ἀνώνυμους ἑταιρείας. Ἡ ἐπιχείρησις τότε παραμένει καθ'
 οὐσίαν μὲν οἰκογενειακὴ, ἢ στενῆς προσωπικῆς ἐπαφῆς ἑταιρικὸς δεσμός,
 κατὰ τύπους ὅμως εἶνε ἀνώνυμος. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας ἡ τήρησις
 τῶν τύπων, αἵτινες διέπουν τὸν μηχανισμόν τῆς ἀνώνυμου, καθίσταται διὰ τοὺς
 συνεταίρους περιττὸν ἄχθος, καταβάλλεται δὲ ἐμφανῆς προσπάθεια ἀπαλλα-
 γῆς ἀπὸ τῆς τήρησεως τῶν. Τὰ ὄργανα τῆς ἀνώνυμου δὲν λειτουργοῦν εἰμὴ
 κατὰ τὸ ἐλάχιστον δυνατὸν ὄριον, ὅσον ἀπαιτεῖται διὰ νὰ μὴ γίνῃ οὐσιώδης
 παράβασις νόμου, ἐν τῇ οὐσίᾳ δὲ οὐδὲνα προσωρισμὸν ἐπιτελοῦν. Τοῦτο συμ-
 βαίνει διὰ τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον καὶ τὴν γενικὴν συνέλευσιν ἀκόμη².

Ἡ πρώτη σκέψις ὑπὸ τὰς ἀνωτέρω συνθήκας ὀδηγεῖ εἰς τὸ συμπέρασμα
 ὅτι διὰ τῆς ἑταιρείας περιορισμένης εὐθύνης θὰ ἐπιτευχθῇ μετατροπὴ τῶν ὡς
 ἄνω ἐπιχειρήσεων ἀπὸ ἀνώνυμους εἰς ἑταιρείας περιορισμένης εὐθύνης, αἵ-

(1) Συνοπτικὴν ἔκθεσιν τῶν ἀντιμαχομένων ἀπόψεων εἰς Gierke, ὡς ἄνω σελ. 469
 ἐπ. Βλ. καὶ Molitor, die ausländische Regelung der G.m.b.H. und die deutsche
 Reform, 1927 σελ. 7 ἐπ. Πρβλ. καὶ Escarra, ὡς ἄνω, ἀριθ. 338 σελ. 397/398 καὶ εἰς
 Bulletin de la société d'études législatives, 1937 τὸ εἰδικὸν rapport Drouets, ὅπου
 χρήσιμοι πληροφορίαι καὶ ἀπόψεις. Rocchi, ὡς ἄνω σελ. 303.

(2) Βλ. πλείονα ἐπὶ τοῦ θέματος εἰς Π. Πέρδικα, Ἐγχειρίδιον, 1952 σελ. 529 ἐπ.
 Τὸ ζήτημα ἀπασχολεῖ ἐξ ἴσου καὶ τὴν θεωρίαν τῆς Δύσεως, ὅπου ἀντιμετωπίζεται κατὰ πλεί-
 στος τρόπους. Βλ. Escarra, ἀριθ. 37 σελ. 399 καὶ ἀριθ. 342. Οἱ Γάλλοι ὡς φαίνεται
 ἐκ τούτων ἀντιμετώπισαν τὸ θέμα ἀπαγορεύσαντες εἰς ὠρισμένης κατηγορίας ἐπιχειρή-
 σεσις τὸ δικαίωμα νὰ συνιστῶνται ὑπὸ τύπον ἑταιρείας περιορισμένης εὐθύνης, Moreau,
 ὡς ἄνω ἀριθ. 52 καὶ 244/245. Gain et Delaisi σελ. 8 ἐπ. Gierke σελ. 468/469.

τινες ἐξυπηρετοῦν τὴν πραγματικὴν αὐτῶν κατάστασιν. Ὑπὸ τὰς κρατούσας συνθήκας δὲν βλέπω ὅμως ν' ἀποτελῆ τοῦτο βελτίωσιν διὰ τὴν συναλλαγὴν. Αἱ οἰκογενειακαὶ ἀνώνυμοι ἑταιρεῖαι ἀποτελοῦν σήμερον μίαν πραγματικότητα καὶ δὴ πραγματικότητα πρὸς ἣν ἔχει ἐθισθῆ τὸ κρατοῦν δίκαιον. Τελοῦν ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτεῖαν τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορίου, ἂν δὲ εἶνε ἀδύνατος ἡ ὑπαγωγὴ των ὑπὸ προληπτικὸν ἔλεγχον, ἡ ὑπαρξὶς καὶ μόνον δυνατότητος ἐλέγχου ἐπιδρᾶ κατασταλτικῶς¹. Εἰς τὰς ἑταιρεῖας ταύτας τὸ ἀξίωμα τῆς πλειοψηφίας ὀδηγεῖ πολλάκις εἰς ὀξύτητα μεταξὺ ομάδων πλειοψηφίας καὶ μειοψηφίας, οὐχὶ δὲ σπανίως ἡ πλειοψηφία καταχρᾶται τῆς δυνάμεώς της. Φρονῶ καὶ ἡ πείρα τὸ ἀπέδειξεν, ὅτι ὁ κρατικὸς ἔλεγχος, ἀσκούμενος ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς ἀνωνύμων ἑταιρειῶν, βυθθεῖ πρὸς ἐπίτευξιν ἰσορροπίας μεταξὺ τῶν ἀντιθέσεων αὐτῶν. Δὲν δύναμαι συνεπῶς νὰ διῶ βελτίωσιν τῆς συναλλαγῆς, μέσῳ τοῦ θεσμοῦ τῆς ἑταιρείας περιορισμένης εὐθύνης². Θὰ λείψῃ ἀσφαλῶς ἡ εὐεργετικὴ ἐπίδρασις τῆς κρατικῆς ἐποπτείας καὶ αἱ ἑταιρεῖαι τῆς κατηγορίας ταύτης θὰ παραμείνουν ἐλεύθεροι εἰς τὸν ἀνταγωνισμὸν τῶν ἐκατέρωθεν συγκρουομένων συμφερόντων.

Τὸ τιθέμενον ἐρώτημα εἶνε ἐπομένως, ἂν συμφέρῃ νὰ μεταπέσωμεν ἀπὸ καθεστῶς οἰκογενειακῆς ἀνωνύμου εἰς καθεστῶς ἑταιρείας περιορισμένης εὐθύνης. Ὡς ἔχουσιν ἀνωτέρω τὰ πράγματα δὲν εἶνε εὐκόλον νὰ ἀποφανθῆ τις θετικῶς ἐπὶ τοῦ ἐν ἀρχῇ τεθέντος ἐρωτήματος. Μᾶλλον πρέπει ν' ἀναμείνωμεν τι θ' ἀποδείξῃ ἡ πείρα πρὸς σχηματισμὸν ἀσφαλῶς κρίσεως³. Θ' ἀπαλλαγῶσι βεβαίως αἱ ἐπιχειρήσεις αὐταὶ ἀπὸ τῆς ὑποχρέσεως τηρήσεως ὀχληρῶν διατυπώσεων, θὰ μειωθῶσι ἀσφαλῶς τὰ γενικὰ αὐτῶν ἔξοδα, εἰς τελικὸν ὅμως ἀπολογισμὸν ἡ ἀπαλλαγὴ των ἀπὸ τῆς κρατικῆς κηδεμονίας ἴσως βιάψῃ, ἐξουδετεροῦσα τὰ ρηθέντα πλεονεκτήματα.

Καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλης πλευρᾶς δὲν βλέπω φανερά πλεονεκτήματα νὰ συνηγοροῦν ὑπὲρ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ἑταιρειῶν περιορισμένης εὐθύνης. Εἶνε πρόδηλον, ὅτι ἀφ' ἧς ἀναγνωρισθεῖν ὑπὸ τοῦ νόμου θὰ θέσουν εἰς δεινὴν δοκιμασίαν τὰς ὁμορρυθμοὺς καὶ ἑτερορρυθμοὺς ἑταιρεῖας. Ὁ περιορισμὸς τῆς εὐθύνης θὰ τρέψῃ πᾶσαν ἐπιχείρησιν πρὸς τὸν νέον ἑταιρικὸν τύπον. Πλεῖσται λειτουργοῦσαι ἤδη ὡς ὁμόρρυθμοι, θὰ μετατραποῦν εἰς ἑταιρεῖας περιορισμένης εὐ-

(1) Βλ. ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦ ἐλέγχου Π. Πέρδικα, Ἐργχειρ. σελ. 628 ἐπ.

(2) Πρβλ. τὰς σκέψεις, κίτινες ἀναπτύσσονται εἰς Π. Πέρδικα, Ἐργχειρ. § 63 σελ. 530 ἐπ.

(3) Ἐξ ἰσῶν δυσχερὲς εἶνε νὰ προσφύγωμεν εἰς τὴν ξένην πείραν, διότι τὰ νομοθετικὰ συστήματα τῆς Δύσεως εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦ ἐλέγχου τῆς ἀνωνύμου ἑταιρείας παραλλάσσουσιν οὐσιωδῶς, εἰς δὲ τὴν περίπτωσιν τῆς ἑταιρείας περιορισμένης εὐθύνης ἀκολουθοῦν ἰδίαν ἕκαστον τακτικὴν. Βλ. Gain et Delaisi ὡς ἄνω σελ. 121 ἐπ. Escarra, ὡς ἄνω σελ. 509 ἐπ. Moreau ἀριθ. 117 ἐπ. Gierke σελ. 481 ἐπ. Feine σελ. 554 καὶ 557 ἐπ. Crüger-Crecelius. ὡς ἄνω σελ. 67 ἐπ.

θύνης. Φρονῶ ὅτι ἐξ ὅλων τῶν ἑταιρειῶν, ὡς ἔχει ἀποδείξει μέχρι σήμερον ἡ διεθνὴς πείρα, μόνον ὁμόρρυθμοι καὶ ἑτερόρρυθμοι δύνανται νὰ λειτουργήσουν ἄνευ ἴχνους τινος κρατικῆς παρακολοθήσεως. Διότι εἰς τὰς ἑταιρείας ταύτας ταυτίζεται κατ' οὐσίαν ἡ προσωπικὴ πρὸς τὴν ἑταιρικὴν ἐπιχείρησιν. Κατὰ συνέπειαν οἱ πιστωταὶ ἔχουν ἔναντι αὐτῶν ὑπόλογον τὴν ἑταιρικὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ἀτομικὴν περιουσίαν τῶν συνεταίρων. Ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς ταύτης παρουσιάζουν εἰς τὴν συναλλαγὴν τὰ αὐτὰ ἀκριβῶς ἐχέγγυα, τὰ ὅποια προσφέρει καὶ ἡ ἀτομικὴ ἐπιχείρησις. Εἰς τὰς ἀνώνυμους ὅμως καὶ τὰς ἑταιρείας περιωρισμένης εὐθύνης ἡ ἀτομικὴ περιουσία τῶν συνεταίρων εἶνε αὐτοτελεῆς καὶ ἄσχετος πρὸς τὴν ἑταιρείαν. Οἱ συνεταῖροι ἐπομένως διαχειρίζονται ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς ζένα χρήματα καὶ τὰ χρήματα ταῦτα δεόν νὰ ὦσι ἐξησφαλισμένα, διότι κυρίως ἐνδιαφερόμενοι ἐπ' αὐτῶν εἶνε οἱ πιστωταὶ. Στοιχειώδης πρόνοια ἐπιβάλλει ἐπομένως νὰ ὑπάρχουν διατάξεις διασφαλίζουσαι τοὺς πιστωτάς κατὰ τὴν διαχείρισιν τῶν ἑταιρειῶν αὐτῶν¹. Συμπεραίνομεν συνεπῶς, ὅτι ἡ ἐπικράτησις τῆς ἑταιρείας περιωρισμένης εὐθύνης, ἔναντι τῆς ὁμορρύθμου, θὰ σημάξη μείωσιν τοῦ αἰσθητάτος ἀσφαλείας ἐν τῇ συναλλαγῇ.

3. Συμπέρασμα.— Προκειμένου νῦν νὰ ἐκφέρω τελικὴν κρίσιν παρατηρῶ, παρὰ τὰς ἐπιφυλάξεις, τὰς ὁποίας ἐπιβάλλουν αἱ ἀνωτέρω σκέψεις ὅτι δὲν δύναμαι νὰ συμβουλευέσω ἐγκαταλείψιν τοῦ νέου σχεδίου νόμου. Τὸ πείραμα τῶν ἑταιρειῶν περιωρισμένης εὐθύνης ἔγινε εἰς τὰ πλεῖστα τῶν Κρατῶν τῆς Δύσεως, συνεπῶς πρέπει νὰ δοκιμάσωμεν μήπως καὶ παρ' ἡμῶν ἀποδώσῃ ἀγαθοὺς καρπούς. Τὸ κυριώτερον ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς ἑταιρείας ταύτης εἶνε ἡ πιθανότης νὰ διευκολύνῃ καὶ πολλαπλασιάσῃ τὴν συνεταιρικὴν ἑταιρικὴν ἐπιχείρησιν εἰς τὴν συναλλαγὴν μας. Λογικὸν εἶνε δηλαδὴ νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι θὰ ὑπάρξῃ ἰδιαιτέρος κύκλος ἐπιχειρήσεων, αἵτινες θὰ ἰδρυθῶν, διότι καθιστᾷ δυνατὴν τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἡ ἑταιρικῆ μορφῆ τῆς ἑταιρείας περιωρισμένης εὐθύνης. Πολλοὶ ἐνδιαφερόμενοι ἴσως δὲν ἐτόλμησαν νὰ ἰδρῶσιν ἀνώνυμον οἰκογενειακὴν ἑταιρείαν ἢ ἔστω καὶ ὁμόρρυθμον, ἐνῶ ἴσως προτιμήσουν, λόγῳ τῆς εὐχρηστοῦ μορφῆς τῆς, ἑταιρείαν περιωρισμένης εὐθύνης. Μετὰ τὴν προοπτικὴν αὐτὴν ἡ ὅποια κατ' ἀνάγκην εἶνε αἰσιόδοξος, προβαίνω κατωτέρω εἰς ἀνάλυσιν τῶν κυριωτέρων διατάξεων τοῦ νομοσχεδίου. Ὁ Νομοθέτης ἀναδέχεται κατ' ἀνάγκην σοβαρὰς εὐθύνας ἐγκολπούμενος καὶ ἐπιβάλλον τὸν νέον θεσμόν.

(1) Περὶ τὸ σημεῖον τοῦτο στρέφεται ἡ Κριτικὴ ἐν Γερμανίᾳ καὶ τὴν καλλιτέραν διασφάλισιν τῶν πιστωτῶν ἀξιοῦν αἱ προτάσεις μεταρρυθμίσεως. βλ. Gierke, ὡς ἄνω. σελ. 470, 471, Molitor σελ. 10 ἐπ. Feine, σελ. 55 ἐπ., 102 ἐπ. 194 ἐπ. Βλ. ὁμοίως διὰ τὰ ἐν Γαλλίᾳ. Escarra. ὡς ἄνω σελ. 422 ἐπ.

II. ΤΟ ΔΙΚΑΙΟΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΠΕΡΙΩΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟΝ

1. Σύστασις τῆς εταιρείας.—Τὸ σχέδιον τοῦ νόμου δὲν ἀπομακρύνεται συστημάτων τὰ ὅποια ἔχουν ἤδη δοκιμασθῆ εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς πρακτικὴν τοῦ δικαίου. Καταρτίζεται συμβολαιογραφικῶς τὸ καταστατικὸν τὸ ὁποῖον δὲν ὑποβάλλεται πρὸς ἔγκρισιν εἰς τὸ Ἰπουργεῖον ἀλλὰ κατατίθεται μόνον εἰς τὸν Γραμματέα τοῦ Πρωτοδικείου τῆς ἑδρας τῆς εταιρείας εἰς εἰδικὸν βιβλίον, ὡς προβλέπεται εἰς τὴν § 1 τοῦ ἄρθρ. 8 τοῦ Σχεδίου. Ἡ ἔκθεσις περὶ τῆς καταθέσεως καὶ περίληψις τοῦ καταστατικοῦ καταχωροῦνται εἰς τὸ Δελτίον ἀνωνύμων εταιρειῶν, τὸ ὁποῖον ἐφεξῆς θὰ ὀνομάζεται Δελτίον ἀν. εταιρειῶν καὶ εταιρειῶν περιορισμένης εὐθύνης. Τὸ περιεχόμενον τῆς εταιρικῆς συμβάσεως καθορίζεται εἰς τὸ ἄρθρ. 6 τοῦ νόμου. Ὡς ἀποδεικνύει ἡ πεῖρα τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀνωνύμων εταιρειῶν οἱ συμβαλλόμενοι ἀποδέχονται εἰς τὰ καταστατικὰ ἕρους ζήτους πρὸς τὴν φύσιν τῶν ἰδρυμένων εταιρειῶν. Τοῦτο γίνεται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξ ἀγνοίας, ἢ σκοπίμως. Ἡ ἔλλειψις παντὸς ἐλέγχου τῆς νομιμότητος τοῦ καταστατικοῦ θ' ἀποτελέσῃ συνεπῶς σοβαρὰν πηγήν δυσχερειῶν διὰ τὴν νέαν εταιρείαν, διότι θὰ κρῖνουν ἐκ τῶν ὑστέρων τὰ Δικαστήρια, ἂν τὸ καταστατικὸν τῶν διευτυπώθη, καλῶς ἢ ὄχι¹.

2. Τὸ εταιρικὸν μερίδιον.—Τὸ ἄρθρ. 4 τοῦ Σχεδίου εἰσάγει τὴν ἔννοιαν τοῦ εταιρικοῦ μεριδίου, εἰς τὸ καθ' ἡμᾶς δίκαιον, διαστελλομένην ἀπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς μετοχῆς. Ἡ διάκρισις φαίνεται νὰ περιορίζεται εἰς τὸ ὅτι ἡ μὲν μετοχὴ ἀποτελεῖ τὴν ἔγγραφον ἐνσάρκωσιν τοῦ μεριδίου ἐπὶ ἀνωνύμου εταιρείας, ἐνῶ τὰ μερίδια τῆς εταιρείας περιορισμένης εὐθύνης ἀπαγορεύεται νὰ παρασταθῶσι διὰ μετοχῶν. Ἡ διαφορὰ αὕτη δὲν σημαίνει ἀπαγόρευσιν μεταβιβάσεως τῶν μεριδίων εταιρείας περιορισμένης εὐθύνης. Ἀπαγορεύει μόνον τὴν κινήτουποίησιν τοῦ μεριδίου τῆς εταιρείας ταύτης καὶ τὴν ἐνσάρκωσιν του εἰς αὐτοτελὲς κινήτῳ πρᾶγμα, ὡς εἶνε ὁ τίτλος τῆς μετοχῆς. Τόσον ἐκ τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρ. 1 ἐδ. 2, ὅσον καὶ τῶν ἄρθρ. 27 καὶ 28 τοῦ Σχεδίου συνάγεται ὅτι τὸ εταιρικὸν μερίδιον εἰς εταιρείαν περιορισμένης εὐθύνης κατέχει μέσθιν τινα θέσιν μεταξὺ συμμετοχῆς εἰς ὁμόρρυθμον καὶ εἰς ἀνόνομον εταιρείαν.

Εἰς τὴν ὁμόρρυθμον ἢ συμμετοχὴ εἶνε προσωπικῆ, συνυφασμένη στενῶς πρὸς τὰς ἀτομικὰς ιδιότητας τοῦ συνεταίρου, κατ' ἀκολουθίαν δὲν νοεῖται

(1) Τὸ θέμα τῆς ἰδρύσεως ἀντιμετωπίζεται εἰς τὰς νομοθεσίας τῆς Δύσεως ἀπὸ τελείως διαφορετικῆς σκοπιᾶς, διότι ἐκεῖ ἡ ἰδρυσις τῆς ἀνωνύμου εταιρείας δὲν ὑποβάλλεται εἰς διοικητικὴν ἔγκρισιν. Βλ. λεπτομερεστάτην ἔκθεσιν καὶ συγκριτικὴν μελέτην τῶν διαφορῶν συστημάτων εἰς τὸν Feine, ὡς ἄνω σελ. 64 ἐπ. 66, καὶ 208 ἐπ. Gierke σελ. 476 ἐπ. Crüger-Crecelius, ὡς ἄνω σελ. 82 ἐπ. Moreau ἀριθ. 233 ἐπ. Gain-Delaisi σελ. 52 ἐπ. Escarra σελ. 403 ἐπ.

μεταβίβασις τοῦ μεριδίου ἄνευ ρητῆς συναινέσεως ὅλων τῶν συνεταίρων καὶ μεταβολῆς τῆς ἑταιρικῆς συμβάσεως. Ἡ ἀνώνυμος ἀγνοεῖ τελείως τὴν προσωπικότητα τῶν συνεταίρων καὶ συγχωρεῖ τὴν παράστασιν τοῦ μεριδίου διὰ τῆς μετοχῆς ἥτις αὐτοτελῶς συνιστᾷ ἐμπορεύσιμον τίτλον.

Ἡ ἑταιρεία περιορισμένης εὐθύνης ἀποχωρίζει τὸ μερίδιον ἀπὸ τὴν προσωπικότητα τοῦ συνεταίρου καὶ παραδέχεται τὸ μεταβιβαστὸν αὐτοῦ. Ὁ ἑταιρικὸς δεσμὸς εἶνε συνεπῶς χαλαρώτερος¹. Λόγω τῆς σωματειακῆς συγκροτήσεως τῆς ἑταιρείας περιορισμένης εὐθύνης κατ' ἀνάγκην δὲν συνεπάγεται ἀλλοίωσιν τινὰ τῆς προσωπικότητος τῆς ἑταιρείας ἢ πρὸς τρίτον μεταβίβασις μεριδίου. Οἱ παλαιοὶ συνεταῖροι κέκτηνται δικαίωμα προτιμήσεως καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν τῆς προθέσεως τοῦ Νομοθέτου νὰ διατηρήσῃ τὸν ἑταιρικὸν δεσμὸν ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον εἰς τὰ ἀρχικά του πλάισια.

3. Τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον.—Τὸ πρόβλημα τῆς καταβολῆς τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου εἶνε τὸ θεμέλιον τῆς λειτουργίας τῆς νέας ἑταιρείας. Ἡ καταβολὴ τοῦ κεφαλαίου προϋποθέτει προσδιορισμὸν του, ἐν συνεχείᾳ ἀνάληψιν ὑποχρεώσεως τῶν συνεταίρων πρὸς καταβολὴν καὶ πραγματοποίησιν τελικῶς τῆς καταβολῆς. Κατὰ τὰ διάφορα αὐτὰ στάδια ἐκδηλοῦνται κατὰ τὸ πλεῖστον καταχρήσεις, καθιστῶσαι τὴν θέσιν τῆς ἑταιρείας δύσκολον. Αἱ καταχρήσεις αὗται εἶνε περίπου αἱ ἴδιαι πρὸς ἐκείνας τὰς ὁποίας συναντᾷ τις εἰς ἀνωνύμους ἑταιρείας². Οἱ συνεταῖροι, εἴτε διότι ὑπερτιμοῦν τὰς δυνάμεις των, εἴτε ἄλλως σκοπίμως, ἐμφανίζουσι τὴν ἑταιρείαν μὲ κεφάλαια μείζονα ἐκείνων τὰ ὅποια πράγματι ἔχει. Τὸ σχέδιον τοῦ νόμου ὀρίζει τὸ κεφάλαιον εἰς παγίαν ἀριθμητικὴν ποσότητα. Δὲν δύναται νὰ εἶνε κατώτερον τῶν 200 ἑκατ. δρχ. ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἥμισυ τουλάχιστον εἰς ρευστὸν χρῆμα καὶ τὸ ἄλλο ἥμισυ εἰς εἶδος. Τὰς εἰσφοράς εἰς εἶδος ἐλέγχει Ἐπιτροπὴ συνιστωμένη κατὰ τὰ ἰσχύοντα ἐπὶ ἀνωνύμων ἑταιρειῶν. Ἡ διάταξις αὕτη περιεχομένη εἰς τὰ ἀρθ. 4 καὶ 5 τοῦ Σχεδίου ἀποτελεῖ ἀναμφιβόλως σοφὴν πρόνοιαν τοῦ Νομοθέτου. Πλὴν δέον νὰ παρατηρηθῇ ὅτι ἡ πρόνοια αὕτη ἀποτελεῖ ἄσκοπον προφύλαξιν, ἐφ' ὅσον οὐδὲν κωλύει τοὺς συνεταίρους ν' ἀναλάβουν ἐκ νέου τὰς εἰσφοράς τὰς ὁποίας παρεχώρησαν πρὸς τὴν ἑταιρείαν, εἴτε ὑπὸ μορφήν δανείου, εἴτε ὑπὸ ἄλλην

(1) Θὰ εἶνε δυσχερὲς νὰ ὑπαχθῇ τὸ κείμενον τοῦ καθ' ἡμᾶς νόμου εἰς τινὰ κατηγόριαν θεωριῶν ἐξ ἐκείνων αἵτινες ὑποστηρίζονται ἰδίᾳ εἰς τὴν Γερμανικὴν ἐπιστήμην πρὸς διαστολὴν τῆς ἐνοίας τοῦ μεριδίου εἰς ὁμόρρυθμον ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ μερίδιον ἑταιρείας περιορισμένης εὐθύνης καὶ τὴν μετοχὴν ἀνωνύμου. Βλ. διὰ μακρῶν τὸ θέμα εἰς Feine σελ. 257 καὶ 262 ἐπ. Crüger-Crecelius εἰς § 14 νόμου καὶ σελ. 53 καὶ 143 ἐπ. Gierke σελ. 474 ἀριθ. 3 Gain-Delaisi σελ. 19-20 καὶ 28 Moreau ὡς ἄνω σελ. 8-12, Rocchi ἀριθ. 1012 καὶ 1013. Τὴν Γαλλικὴν ἀπόψιν σαφῶς εἰς Escarra ἀριθ. 376 ἐπ.

(2) Βλ. ἐπὶ τοῦ θέματος γενικώτερον. II. Πέριδικα, Ἐργειρ. §§ 65-67.

τινα νόμιμον πρόφασιν¹. Τὸ καταβληθὲν κεφάλαιον τῶν 200 ἑκατομμυρίων δύναται συνεπῶς νὰ μειώσῃ εὐχερῶς ἢ ἑταιρεία, ἀνοίγουσα πιστώσεις, ἢ παρέχουσα πρὸς τοὺς συνεταίρους τῆς ἄλλης φύσεως χρηματικὰς διευκολύνσεις. Τὸ θέμα οὕτω εἶνε, οὐχὶ τίνι τρόπῳ θὰ καταβληθῇ τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον, ἀλλὰ κυρίως, τίνι τρόπῳ θὰ διαφυλαχθῇ ὑπὲρ τῆς ἑταιρείας καὶ τῶν σκοπῶν τῆς². Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ πρέπει νὰ εἶνε σαφέστερος ὁ νόμος. Τὴν ἀπαιτουμένην ἀσφάλειαν δύναται κατὰ δύο τρόπους νὰ ἐπιτύχῃ ὁ Νομοθέτης. Δύναται πρῶτον διὰ γενικῆς διατάξεως νὰ ὀρίσῃ, ὅτι ἑταιρεία περιορισμένης εὐθύνης πρὸς τὴν ὅποιαν οἱ συνεταῖροι διατελοῦσι εἰς τόσον στενὸν περιουσιακὸν σύνδεσμον, ὥστε νὰ καθίσταται δύσκολος ὁ διαχωρισμὸς ἑταιρικῆς καὶ ἀτομικῆς τούτων περιουσίας, ἐρμηγευτέα τυγχάνει ὡς ὁμόρρυθμος. Δεύτερον, δυνατὸν εἶνε νὰ παρακαμφθῇ ὁ κίνδυνος κατ' ἄλλον τρόπον, ὀριζομένου ὅτι, οἱ ἀφορῶντες τὴν διασφάλισιν τῆς καταβολῆς καὶ τῆς ἀκεραιότητος τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου ἀνωνύμου ἑταιρείας περιορισμοὶ τυγχάνουσι ἀναλόγως ἐφαρμογῆς καὶ εἰς ἑταιρείας περιορισμένης εὐθύνης. Τὸ παραδεκτὸν τοιαύτης λύσεως δέον νὰ ἀντιμετωπίσῃ σοβαρῶς ὁ Νομοθέτης, διότι ὡς ἀπέδειξεν ἡ πείρα τῆς τελευταίας 25ετίας ἐξ ὅλων τῶν καταχρήσεων, αἵτινες εἶνε συνήθεις εἰς ἀνωνύμους ἑταιρείας ἢ παρ' ἡμῖν πλέον εὐρέως ἐφαρμοσθεῖσα εἶνε ἢ ἐκ τῆς ἀναμίξεως ἑταιρικῆς καὶ ἀτομικῆς περιουσίας ἀδυναμία τῆς ἑταιρείας νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰς ὑποχρεώσεις τῆς.

4. Ἡ διαχείρισις καὶ ὁ σύλλογος τῶν ἐταίρων ἔναντι αὐτῆς—Εἰς πρῶτην γραμμὴν σπουδαιότητος τίθεται διὰ καθῆς ἑταιρείαν τὸ θέμα τῆς διαχείρισεως αὐτῆς. Οἱ διαχειρισταὶ εἶνε εἰς μέγιστον βαθμὸν ἐπιμεληταὶ ξένων συμφερόντων, εἰς τὴν ἔννοιαν δὲ ταύτην τῶν ξένων συμφερόντων περιλαμβάνονται τὰ συμφέροντα τῶν συνεταίρων καὶ τῆς ἑταιρείας. Ἡ συναλλαγή καὶ τὸ δίκαιον ἀντελήφθησαν τὴν διαφορὰν ἣτις χωρίζει ἀτομικὰ καὶ συμφέροντα τῆς ἑταιρείας κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα, ὅτε διεπιστώθη ὅτι οἱ διαχειρισταὶ εἶνε τρίτα αὐτετελῆ πρόσωπα, τόσον ἔναντι τῆς ἑταιρείας ὅσον καὶ ἔναντι τῶν συνεταί-

(1) Εἰδικῶς διὰ τὴν καταβολὴν τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου καὶ τὴν διασφάλισιν τοῦ αἰ νομοθεσίαι τῆς Δύσεως ἔχουν ἀναπτύξει πλεῖστα συστήματα. Ἐξ αὐτῶν οὐδὲν φαίνεται περισσότερον ἐπιτυχὲς τοῦ ἐν τῷ Σχεδίῳ προκριθέντος. Βλ. λεπτομερῆ ἀνάπτυξιν τοῦ θέματος εἰς Feine, ὡς ἄνω σελ. 242 καὶ 294 ἐπ. Crüger-Crecelins, σελ. 50 ἐπ. καὶ σχολ. 5 ἐπ. εἰς ἄρθ. 3, Gierke σελ. 478 ἐπ. Rocchi ἀριθ. 1006. Gain-Delaisi, σελ. 15 καὶ 83 ἐπ. Escarra, ὡς ἄνω σελ. 415 καὶ 433 ἐπ. Moreau ἀριθ. 8 ἐπ.

(2) Ἐνῶ τὸ θέμα τοῦτο ἀπετέλεσε συχνάκις ἀφορμὴν ἀνωμαλιῶν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς πρακτικὴν τοῦ δικαίου τῶν ἀνωνύμων ἑταιρειῶν καὶ ὑπάρχει κίνδυνος νὰ ἐπιβραῖσῃ καὶ τὰς ἑταιρείας περιορισμένης εὐθύνης, ἡ ξένη θεωρία ἐλάχιστα ἠσχυλήθη με αὐτὸ καὶ συνάγῃ καὶ ἐκ νομολογιακῶν δεδομένων ὅτι καὶ πρακτικῶς οὐδεμίαν σημασίαν ἀπέκτησε. Βλ. παραπομπὰς εἰς ἀμέσως ἀνωτέρω ὑποσημειώσιν. Ἀπὸ πάσης πλευρᾶς θίγει τὸ θέμα ὁ Feine, ὡς ἄνω σελ. 294 ἐπ. καὶ 315 ἐπ. Retail σελ. 127 ἐπ. ὅπου πρακτικαὶ τινες παρατηρήσεις.

ρων¹. Μέχρι τῆς πλήρους κεφαλαιοκρατικῆς ἀναπτύξεως τοῦ θεσμοῦ τῆς ἀνωνύμου ἐταιρείας κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα τὰ συμφέροντα τῶν ἐταίρων ἐταυτίζοντο πρὸς τὰ τῶν διαχειριστῶν, διότι οἱ διαχειρισταὶ ἦσαν συνεταῖροι. Ἐπιμελούμενοι τῶν συμφερόντων τῆς ἐταιρείας ἐπεμελοῦντο καὶ τῶν ἰδίων των δικαίων ὡς συνεταίρων. Τὸ πλῆθος τῶν μετόχων τῆς ἀνωνύμου ἐταιρείας καὶ ἡ συχνὴ μεταλλαγή των, λόγῳ μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν, ἐνεφάνισεν εἰς τὴν πρακτικὴν τοῦ δικαίου διὰ πρώτην φορὰν τὴν διάκρισιν μεταξὺ διαχειρίσεως καὶ κυριότητος². Οἱ διαχειρισταὶ ἔπαυσαν νὰ εἶνε οἱ ἰδιοκτῆται τῆς ἐπιχειρήσεως, ἐντεῦθεν ἐτέθη εἰς τὴν πρακτικὴν διὰ πρώτην φορὰν τὸ θέμα τῆς προστασίας τῶν συμφερόντων τῶν μετόχων τῆς ἐταιρείας ἀπὸ τὰς ἐνεργείας τῶν διαχειριστῶν αὐτῆς.

Τὸ πρόβλημα ἐξ ἴσου ὀξὺ τίθεται νῦν καὶ διὰ τὰς ἐταιρείας περιορισμένης εὐθύνης. Ἐρωτᾶται εἰς ποῖον βαθμὸν εἶνε ὑπεύθυνοι ἔναντι τῆς ἐταιρείας οἱ διαχειρισταὶ καὶ ποία ἡ ἔναντι των θέσις τῶν συνεταίρων.

Τὸ θέμα τῆς διαχειρίσεως ρυθμίζεται εἰς τὸ Σχέδιον ἐνιαίως μὲ τὸ τῆς ἀρμοδιότητος τῆς Γενικῆς συνέλευσεως καὶ τῶν δικαιωμάτων της. Κατὰ τὴν τάξιν, ἣν ὀρίζουν τὰ ἄρθρα 10–22 τοῦ Σχεδίου ἱεραρχικῶς προηγεῖται ἡ γενικὴ συνέλευσις τῶν ἐταίρων καὶ ἔπονται οἱ διαχειρισταὶ. Κατὰ τὸ ἐκ τῶν ὡς ἄνω διατάξεων προκύπτον συμπέρασμα, ἡ γενικὴ συνέλευσις εἶνε τὸ ἀνώτατον ὄργανον τῆς ἐταιρείας, δυναμένη ν' ἀποφασίσῃ καὶ ἐπὶ θεμάτων διαχειρίσεως της, δικαιουμένη τύσον νὰ ἄρῃ ὅσον καὶ νὰ περιορίσῃ τὴν ἐξουσίαν τῶν διαχειριστῶν³.

Κατὰ τὸ σύστημα τοῦ νόμου ἐξ ἄλλου ἡ συνέλευσις εἶνε μὲν τυπικὸν ὄργανον, συγκαλούμενον ὑπὸ ἰδιαιτέρας προϋποθέσεις, δύναται ὅμως νὰ λειτουργήσῃ καὶ ἀτύπως. Συνδυάζει δηλαδὴ ἐν ταύτῳ γνωρίσματα γενικῆς συνέλευσεως ἀνωνύμου ἐταιρείας καὶ ταυτοχρόνως συλλόγου συνεταίρων ὁμορρυθμοῦ ἐταιρείας. Διότι ὑπὸ τὰς διατυπώσεις τῶν ἐδ. 2 καὶ 3 ἄρθ. 10 συγκαλεῖται καὶ ἀποφασίζει ὡς ἀκριβῶς ἡ γενικὴ συνέλευσις ἀνωνύμου ἐταιρείας, ἐνῶ κατὰ τὸ ἐδ. 4 ἰδίου ἄρθρου ἐγκύρως ἀποφασίζει ὡς ἄκριβως συνευρεθῶσι πάντες οἱ συνεταῖροι, ἀσχετῶς ἂν ἐτηρήθησαν αἱ διατυπώσεις συγκλήσεως συνέλευσεως⁴. Περαιτέρω χαρακτηριστικὸν τοῦ συστήματος τοῦ νόμου δέον ν'

(1) Βλ. πλείονα εἰς Π. Πέρδικαν, "Ἐγχειρ." § 63 καὶ τὴν αὐτῆσι ὑποσημ. 1 παρατιθεμένην βιβλιογραφίαν.

(2) Βλ. Π. Πέρδικα. "Ἐγχειρ." ὡς ἄνω σελ. 531 ἐπ. καὶ γενικώτερον Passow, die Aktiengesellschaft. τομ. I σελ. 141 ἐπ. καὶ Steinitzer, die oekonomische Theorie der A. G. 1908 σελ. 74 ἐπ. Franz Klein, wirtschaftlichen und sozialen Grundlagen des Rechts der Erwerbsgesellschaften, 1914 σελ. 19 ἐπ.

(3) Πλήρη εἰκόνα τῶν προβλημάτων τούτων ἀποκομίζει τις ἐκ συγκρίσεως τῶν ἰσχυόντων εἰς ἀνωνύμον ἐταιρείαν, βλ. Π. Πέρδικα "Ἐγχειρ." § 55 καὶ § 76.

(4) Ἡ διάταξις κατὰ τὰ ἐν τῷ Σχεδίῳ σημειούμενα ἠκολούθησε τὸ Γερμανικὸν πρό-

ἀλαζτηροῦ εἰς τὸ ὅτι παραχωρεῖ δικαίωμα ἀμέσου προσβολῆς τῶν ἀποφάσεων τῆς γενικῆς συνελεύσεως τῶν συνεταίρων ἐνώπιον τοῦ Πρωτοδικείου. Ἐκ τῆς ὅλης οἰκονομίας τῶν ἄρθ. 15 καὶ 17 τοῦ Σχεδίου συνάγεται ὅτι δικαίωμα προσβολῆς τῶν ἀποφάσεων τῆς Γενικῆς συνελεύσεως κέκτηνται οἱ διαχειρισταὶ ἐταῖροι ἀλλὰ καὶ οἱ μὴ ἐταῖροι διαχειρισταί. Ἡ προσβολὴ συγχωρεῖται διὰ παράβασιν τοῦ νόμου ἢ τοῦ καταστατικοῦ.

Τὸ Σχέδιον χαρακτηρίζει τὸ ἔνδικον τοῦτο μέσον ὡς ἀγωγὴν ἣτις πρέπει ν' ἀσκηθῆ ἔνθ' ἀποκλειστικῆς προθεσμίας δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς λήψεως τῆς ἀποφάσεως. Εἰς τὴν ρύθμισιν ταύτην οὐδὲν θὰ εἶχε τις νὰ παρατηρήσῃ, διότι ὑποβάλλει τὰς ἐταιρικὰς διαφορὰς εἰς τὴν κρίσιν τοῦ φυσικοῦ αὐτῶν Κριτοῦ, οὐα εἶνε τὰ πολιτικὰ Δικαστήρια. Ἀνησυχίας τινὰς δέον ὅμως νὰ διατυπώσωμεν, διότι ἡ προσηγορὴ εἰς τὰ τακτικὰ Δικαστήρια, γενικευομένη θὰ παραλύσῃ τὴν λειτουργίαν τῶν ἐταιρειῶν αὐτῶν. Δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπος ἡ παρένθεσις τῆς Γνωμοδοτικῆς ἀρμοδιότητος τῆς Ἐπιτροπῆς ἀνωνύμων ἐταιρειῶν, ἡ ὁποία ἀπεδείχθη ὄργανον ταχύτερας καὶ ἀσφαλεστέρας κρίσεως κατὰ τὴν λειτουργίαν τῆς ἀνωνύμου ἐταιρείας. Ἀγωγὴ κρινομένη ὑπὸ τοῦ Πρωτοδικείου καὶ μετ' ἀπόδειξιν, ἢ καὶ ἄνευ, φερομένη πρὸς κρίσιν ἐνώπιον τοῦ Ἐφετείου θὰ παραλύσῃ τὴν ἐταιρικὴν λειτουργίαν τοῦλάχιστον ἐπὶ 1½ ἔτος κατὰ τὰ παρ' ἡμῶν κρατοῦντα. Τόσος χρόνος ἀβεβαιότητος εἶνε πολλὸς διὰ μίαν ἐταιρείαν καὶ κατὰ κανόνα θὰ ἀγάγῃ εἰς μαρασμόν τῆς.

5. Εἶδη διαχειρίσεως.—Ἡ διαχείρισις, ὡς διαγράφεται εἰς τὸ Σχέδιον, διακρίνεται σαφῶς εἰς καταστατικὴν καὶ μὴ καταστατικὴν. Ἡ καταστατικὴ περιβάλλεται μὲ μεῖζον κύρος καὶ δὲν δύναται ν' ἀνακληθῆ, εἰ μὴ διὰ σπουδαῖον λόγον, καὶ κατόπιν ἀποφάσεως τῆς Γενικῆς συνελεύσεως τῶν συνεταίρων¹. Τὶ εἶνε σπουδαῖος λόγος ὁρίζεται εἰς τὸ ἐδ. 3 ἄρθ. 19, πλὴν κατ' οὐσίαν τὸ Δικαστήριον θ' ἀποφανθῆ, διότι τόσον «ἢ βαρεῖα παράβασις καθήκοντος» ὅσον καὶ ἡ «ἀνικανότης πρὸς διαχείρισιν» εἶνε θέματα ἅτινα τὸ Δικαστήριον θὰ χαρακτηρίσῃ ἐκ τῶν ὑπ' ὄψιν αὐτοῦ τιθεμένων πραγματικῶν περιστατικῶν. Κατ' ἀρχὴν δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ διαφωνήσῃ τις πρὸς τὰς ἀνωτέρω διατάξεις. Ἐν τούτοις θὰ διατύπωνα μερικὰς ἐπιφυλάξεις ἐπὶ τοῦ σημείου τοῦ-

τυπον, ὕπερ κυρίως εἰσήγαγε τὴν ἀπλοποιημένην ταύτην μορφήν συλλήσεως καὶ ἀποφάσεως. Ἡ ἐρμηγεῖα ὅμως τῆς διατάξεως ὑπῆρξεν ἐκτάκτως κωστήρᾳ ἐν τῇ Γερμανικῇ νομολογίᾳ. Βλ. πλείονα εἰς Crüger-Creelius σχολ. 2 ἐπ. εἰς ἄρθ. 51. Feine σελ. 531 ἐπ. ὅπου ἐξαντλητικὴ ἀνάπτυξις τοῦ ζητήματος. Gierke σελ. 482 ἐπ. Δὲν στερεῖται ἐν διαφέροντος καὶ προσεγγίζει ἐξ ἴσου πρὸς τὴν νοσοτροπίαν τοῦ καθ' ἡμᾶς δικαίου καὶ τῆς Γαλλικῆς ρύθμισις, βλ. Moreau. ὡς ἄνω ἄρθ. 148 ἐπ. Escarra σελ. 473 ἐπ. Retail σελ. 123 ἐπ. Gain-Delaisi σελ. 129 ἐπ.

(1) Ἡ ὑπεροχὴ τοῦ Σχεδίου ἐναντι τῶν κρατοῦντων νόμων περὶ ἐταιρειῶν εἶνε εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἐμφανής. Τὸ θέμα τῆς διαχειρίσεως ἔχει ἀτελέστατα ἀκόμη ἐρείσματα εἰς τὸ δίκαιον τῶν προσωπικῶν ἐταιρειῶν, βλ. II. Πέρδικα. ὡς ἄνω § 55 σελ. 493 ὑποσημ. 2.

του, ὧν τὴν βασιμότητα θεμελιοῦ ἡ διαφορὰ νοοτροπίας μεταξύ ἡμῶν καὶ τῶν νομοθεσιῶν τῆς Δύσεως. Ἡ κρίσις ἐπὶ γενικῶν θεμάτων, ὡς τὰ ἄνω, ἐνώπιον τῶν Ἑλβετικῶν Δικαστηρίων π. χ. εἶνε ταχυτάτη καὶ κινεῖται εἰς πλασίσιον ἀντιλήψεων ἀπὸ μακροῦ ἀποκρυσταλλωμένων. Φοβοῦμαι ἀντιθέτως μήπως ἀποτελέσῃ τὸ ζήτημα παρ' ἡμῖν αἰτίαν ἀβεβαιότητος καὶ ἀτελευτήτων ἐρίδων. Θὰ συνίστων, λοιπόν, τὴν ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν νόμον ρύθμισιν, ἀποφευγόμενης ὅσον εἶνε δυνατὸν προσφυγῆς εἰς Δικαστήρια ¹. Δύναται νὰ ὀρισθῇ ὅτι δι' ἀποφάσεως τῶν 3/4 τῶν ἑταιρικῶν μεριδίων καὶ τῶν 3/4 τῶν συνεταίρων κατὰ κεφαλὰς ἀνακαλεῖται ἡ καταστατικὴ διαχείρισις, ἐπιφυλασσομένης τῆς ἀποζημιώσεως διὰ τὸ ἀνάτιον τῆς παύσεως τοῦ διαχειριστοῦ.

Νὰ καταργηθῇ περαιτέρω τὸ ἐδ. 2 ἄρθ. 19 ὅπερ ἐπιτρέπει εἰς πάντα συνεταῖρον τὴν αἰτήσιν ἀνακλήσεως τοῦ διαχειριστοῦ. Ἄν ἡ πλειοψηφία τῶν συνεταίρων θέλει τὸν διαχειριστήν, ἔστω καὶ ἀνίκων, οὐδεὶς δικαιοῦται ν' ἀναμιχθῇ εἰς τὰ τοῦ οἴκου των καὶ νὰ τοὺς ἐπιβάλλῃ ἀνάκλησιν τοῦ διαχειριστοῦ ². Ὁ ζημιούμενος ἑταῖρος καὶ δὴ ἀποδεδειγμένως λόγῳ ἀνικανότητος τοῦ διαχειριστοῦ, δικαιοῦται νὰ ζητήσῃ ἀποζημιώσιν ἀπὸ τοὺς συνεταίρους του, ἐφ' ὅσον οὗτοι εἶνε ὑπαίτιοι τῆς ζημίας του. Ἄν τοῦτο δὲν συνάγεται ἐπαρκῶς ἐκ τῶν γενικῶν ἀρχῶν δύναται νὰ ἐπιβληθῇ δι' εἰδικῆς διατάξεως.

Δι' εἰδικῆς διατάξεως δύναται ἐπίσης νὰ ὑποχρεωθῶν οἱ συνεταῖροι εἰς ἐξαγορὰν τῆς μερίδος ἐκείνου ἐξ αὐτῶν ὅστις διαφωνεῖ, (μὲ βασίμους λόγους βεβαίως), εἰς τὴν ἀκολουθουμένην τακτικὴν διαχείρισεως. Αὐτοτελὲς δικαίωμα ἑταῖρου πρὸς ἀνάκλησιν διαχειριστοῦ, ἀπολαύοντος τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς πλειοψηφίας εἶνε ἐπικίνδυνον καὶ δραστικὸν φάρμακον, δυνάμενον νὰ ἐξελιχθῇ εἰς ὄπλον ἐκβιασμοῦ τῆς ἑταιρείας καὶ τῆς πλειοψηφίας τῶν συνεταίρων.

Καλὸν συνεπῶς εἶνε νὰ ἐμμείνωμεν εἰς τὸ ἀξίωμα τῆς πλειοψηφίας εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο. Μόνον ὡσάκις ἡ αἰτοῦσα τὴν ἀνάκλησιν τοῦ διαχειριστοῦ πλειοψηφία εἶνε κάτω τοῦ ποσοστοῦ τῶν 3/4, ὡς ἀνωτέρω καθωρίσθη, δύναται νὰ ἐπιτραπῇ ἡ χρῆσις τῆς εὐχερείας προσφυγῆς εἰς τὸ Δικαστήριον, κατὰ τὰ θεσπιζόμενα εἰς τὸ ἄρθ. 19 ἐδ. 1 τοῦ Σχεδίου ³.

(1) Προβιάνω εἰς τὴν ἐν τῷ κειμένῳ σύστασιν, διότι, ὡς συνάγεται ἐκ τῆς πείρας, ἣν ἀπέκτησαν αἱ Δυτικαὶ νομοθεσίαι εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο, τὸ σύστημα τῆς προσφυγῆς εἰς τὰ Δικαστήρια δὲν ἔχει ἀποδώσει ἀναμφισβητήτως ἐνθαρρυντικὰ ἀποτελέσματα. Βλ. Feine, ὡς ἄνω σελ. 470 ἐν ἑξῆς ἀναλύοντα τὸ θέμα. Συνοπτικῶς εἰς Gierke σελ. 481 ἐπ. Crüger Crecelius σχολ. 2 ἐπ. εἰς ἄρθ. 38 σελ. 212 ἐπ. Ἐπὶ τοῦ Ἰταλικοῦ συστήματος Rocchi ὡς ἄνω ἀριθ. 1017. Τὸ Γαλλικὸν δίκαιον διεμέρφωσε πρακτικῶς ὅλως ἀξιόλογον σύστημα βλ. Retail σελ. 123, Moreau ὡς ἄνω ἀριθ. 84 ἐπ. Gain et Delaisi, σελ. 111 ἐπ. Escarra σελ. 445 ἐπ. καὶ 466 ἐπ.

(2) Θὰ ἦτο δυνατὸν ἴσως νὰ διαμορφωθῇ τὸ κεφάλαιον τοῦτο τοῦ νόμου κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἐπὶ ἀνωνύμων ἑταιρειῶν κρατοῦντα. Ἡ ἐν Π. Πέρδικα Ἐγγειφ. σελ. 598-611 ἐρμηνεῖα δύναται ν' ἀποτελέσῃ ἀσφαλῆ ἀφετηρίαν ἀναλογίας.

(3) Τὸ σχέδιον ἀντιγράφει εἰς τὸ ὑπὸ κρίσιν κεφάλαιον τὴν εἰς τὸν Ἀστικὸν Κώδικα

διαχειρίσιν. Οὕτω τελικῶς ἡ γενικὴ συνέλευσις θὰ μετατραπῆ εἰς παντοδύναμον ὄργανον, τὸ ὁποῖον θ' ἀναλάβῃ τὰς πλείστας τῶν ὀργανικῶν λειτουργιῶν τῆς ἐταιρείας.

Καὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο θὰ διατυπώσω ζωντὰς ἐπιφυλάξεις. Αἱ περὶ ἀρμοδιότητων γενικῆς συνελεύσεως διατάξεις, ἂν μὲν τηρηθοῦν αὐστηρῶς θὰ δημιουργήσουν σύγχυσιν εἰς τὴν ἐταιρείαν, ἐνῶ ἐξ ἄλλης πλευρᾶς δύνανται νὰ χρησιμεύσουν ὡς ἀπλοῦς τύπος πρὸς ἀπαλλαγὴν τῆς διαχειρίσεως ἀπὸ πάσης εὐθύνης. Αὐστηρὰ τήρησις δύναται νὰ σημαίνῃ σύγκλησιν τῆς συνελεύσεως καθ' ἑβδομάδα καὶ ἡμέσον παρακολούθησιν τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐταιρείας. Δηλαδή εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην περίπτωσιν ἡ ἐταιρεία περιορισμένης εὐθύνης θὰ μεταβληθῆ εἰς ὁμόρρυθμον, τοῦτο δὲ θὰ γίνῃ ἀσφαλῶς ὡς ἂν ὁ ἀριθμὸς τῶν συνεταίρων εἶνε μέχρι τεσσάρων. Τέσσαρες ἄνθρωποι εὐκόλως συνεννοοῦνται καὶ συνεργάζονται πρὸς διεύθυνσιν κοινῆς ἐπιχειρήσεως. Εἰς τὰς ἄλλας περιπτώσεις ἡ ἐταιρεία περιορισμένης εὐθύνης θὰ ἐξομωθῆ πρὸς οἰκονομικὴν ἀνώνυμον ἄνευ τῶν ἐγγυήσεων καὶ τῆς παρακολούθησεως εἰς τὴν ὑποβάλλεται ἡ ἐταιρεία αὕτη. Διότι εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ὁ ἔχων τὴν πλειοψηφίαν τῶν μεριδίων θὰ διαχειρίζεται καὶ θὰ ἐπιβάλλῃ τὴν θέλησίν του εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν ἄνευ ἀντιδράσεώς τινος.

7. Εὐθύνη τῶν ἐταίρων ἐκ τῆς διαχειρίσεως.—Γενᾶται περαιτέρω τὸ ἐξῆς οὐσιαστικὸν ζήτημα : ὅταν οἱ συνεταῖροι ὑπὸ τὴν καλύπτραν τῆς γενικῆς συνελεύσεως διαχειρίζωνται τὰς ἐταιρικὰς ὑποθέσεις, οἱ δὲ διαχειρισταὶ παραμερίζουν εἰς δευτέραν σειρὰν δὲν συγχωρεῖται οἱ μὲν διαχειρισταὶ νὰ εὐθύνωνται ἀπεριορίστως, καὶ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ κοινοῦ δικαίου, ὡς ἐπιτάσσει τὸ ἄρθ. 26 τοῦ Σχεδίου, οἱ δὲ κατ' οὐσίαν ὑπεύθυνοι διὰ τὰς ἐταιρικὰς ἐπιχειρήσεις ἐταῖροι νὰ εἶνε ἀπηλλαγμένοι πάσης εὐθύνης. Πάντα τ' ἀνωτέρω ζητήματα φέρουν ἀναμφιβόλως εἰς ἀμηχανίαν τὸν Νομοθέτην.

Φρονῶ κατὰ ταῦτα ἐν καταλήξει ὅτι πρέπει νὰ ὀξυνθῆ τὸ περὶ εὐθύνης τῶν συνεταίρων κεφάλαιον. Ἡ περιορισμένη εὐθύνη ἔχει νόημα ὅταν ὁ ἀπολαύων αὐτῆς ἐταῖρος περιορίζεται εἰς δρᾶσιν παρακολούθησεως καὶ ἀπλῆς ἐποπτείας τῶν εἰς τὴν ἐταιρείαν συμφερόντων του. "Ὅταν ὅμως λαμβάνῃ μέρος ἐνεργὸν εἰς τὴν κερδοσκοπικὴν δραστηριότητα τοῦ νομικοῦ προσώπου πρέπει νὰ ὑπέχη τοῦλάχιστον τὰς ἐκ τῆς δράσεώς του ταύτης περιουσιακὰς εὐθύνας.

Δύο συνεπῶς τρόποι ἀντιμετωπίσεως τοῦ θέματος ὑπάρχουν. Εἴτε αἱ περὶ μετατροπῆς τῆς ἐταιρείας περιορισμένης εὐθύνης εἰς ὁμόρρυθμον διατάξεις, εἴτε ἡ ἐπίσημος καὶ ρητὴ ἀναγνώρισις τῆς εὐθύνης συνεταίρου δι' ἀποφάσεις ληφθείσας ἐν γενικῇ συνέλευσει καὶ ἀναγομένας εἰς τὴν ἄσκησιν καθαρῶς διαχειριστικῆς ἀρμοδιότητος.

Τὸ πρᾶγμα δὲν εἶνε τι τὸ νέον. Κατὰ τὴν ἄσκησιν τῶν ἀρμοδιότητων συλλογικῶν ὀργάνων διαχειρίσεως παρουσιάζεται τὸ ζήτημα τῆς συλλογικῆς ἢ ἀτομικῆς εὐθύνης τῶν συμμετεχόντων εἰς τὸ Συμβούλιον μελῶν. Ἠσχολήθη

μέ τοῦτο διὰ μακρῶν εἰς τὰ περὶ ἀνωνύμων¹ ἑταιρειῶν καὶ αἱ αὐτῶν διατυπωθεῖσαι ἀρχαὶ τυγχάνουν ὡς φρονῶ γενικωτέρας ἐφαρμογῆς εἰς τὸ κρατοῦν δίκαιον. Δὲν θὰ ἐβλαπτε συνεπῶς, ἂν πρὸς ἀποφυγὴν πάσης παρεξηγήσεως διετυπωτο ἡ ἀρχὴ ὅτι οἱ συστηματικῶς λαμβάνοντες μέρος εἰς διαχειριστικῆς φύσεως ἀποφάσεις τῆς γενικῆς συνελύσεως τῆς ἑταιρείας εὐθύνονται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ κοινοῦ δικαίου, ὡς οἱ διαχειριζόμενοι τὰ ἑταιρικά πράγματα ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ἄρθ. 26 τοῦ Σχεδίου. Παρατηροῦμεν συνεπῶς, ὅτι ἐν ἐσχάτῃ ἀναλύσει πολλὰι πυλῆαι τῆς παρούσης ἐρεύνης συγκλίνουν, ἐπιτάσσουσαι τὴν διατύπωσιν διατάξεως περὶ μετατροπῆς τῆς ἑταιρείας περιορισμένης εὐθύνης εἰς ἡμόρρυθμον ὁσάκις οἱ συνεταῖροι καλυπτόμενοι ἀπὸ τὴν περιορισμένην εὐθύνην ἐνεργοῦν, ὡς ἂν ἡ ἐπιχειρήσις των εἶνε ἀτομικῆ². Μία τῶν κυριωτέρων πρακτικῶν ἐφαρμογῶν τῆς ὡς ἄνω περιπτώσεως εἶνε ἐκείνη, καθ' ἣν οἱ συνεταῖροι ἀναμιγνύονται ἐνεργῶς εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς ἑταιρείας, καθιστάμενοι οὕτω ὑπόλογοι ἕναντι τρίτων διὰ τὴν πορείαν τῶν ἑταιρικῶν ὑποθέσεων. Πρὸς τὴν λύσιν ταύτην ὠθεῖ καὶ ἡ ἐκ τῆς ἀπλῆς ἑτερορρυθμίου ἑταιρείας ἀναλογία. Κατὰ τὸ ἀπὸ τοῦ Γαλλικοῦ Κώδικος ἐπιβληθὲν σύστημα, οἱ ἑτερορρυθμοὶ ἑταῖροι, ἀναμιγνύμενοι εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς ἑταιρείας ταύτης, ὑφίστανται λόγῳ ποινῆς τὴν συνέπειαν νὰ εὐθύνονται ὡς ἡμόρρυθμοι. Ἀφοῦ λοιπὸν οὕτω τίθεται τὸ ζήτημα διὰ τοὺς ἑτερορρυθμοὺς συνεταίρους, φυσικὸν εἶνε νὰ ὑπέχουν τὰς ἰδίας εὐθύνας οἱ ἑταῖροι εἰς ἑταιρείαν περιορισμένης εὐθύνης, διὰ τοὺς ὑποίτους ὁ νόμος κατὰ συγκατάβασιν ὅλως ἐξαιρετικῆν, παρὰχωρεῖ τὸ προνόμιον τῆς περιορισμένης εὐθύνης.

8. Νομικὴ θέσις τῶν ἐταίρων ἐν τῇ ἑταιρείᾳ.—Τὸ Σχέδιον προβλέπει εἰς ἰδιαιτέρας διατάξεις περὶ ἐξόδου ἀλλὰ καὶ περὶ ἀποκλεισμοῦ συνεταίρων δυνάμει δικαστικῆς ἀποφάσεως. Ἐντεῦθεν θὰ κριθῆ καὶ τὸ νομικὸν ζήτημα, ἂν ἡ ἑταιρεία εἶνε προσωπικῆς ἢ ἀπροσώπου φύσεως, τὸ ὅποιον ὅλως ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρει καὶ τὴν φορολογικὴν πρᾶξιν. Ἡ ἐξόδος τοῦ συνεταίρου πραγματοποιεῖται διὰ μεταβιβάσεως τοῦ μεριδίου του. Κατὰ βᾶσιν τὸ Σχέδιον παραδέχεται τὸ μεταβιβάστὸν τοῦ μεριδίου, ἐπιτρεπομένης ὅμως καὶ ἀντι-

(1) Βλ. Π. Πέρδικα. Ἐγγειρ. σελ. 606 ἐπ. Εἰς τὸ θέμα τοῦτο τῆς εὐθύνης τὰ δίκαια τῆς Δύσεως ἔχουν ἀποκρυσταλλώσει ἰδίαν νοοτροπίαν καὶ κανόνας, προσαρμοζομένους εἰς τὴν μορφήν τῆς ἑταιρείας περιορισμένης εὐθύνης πρὸς τοὺς ὁποίους δυσχερῶς θὰ συμβιβασθῆ ἢ καθ' ἡμᾶς πρακτικῆ. Θεωρῶ συνεπῶς πολὺ ἐγγυτέραν πρὸς ἀνάλογον ἐφαρμογὴν τὴν ἰσχύουσαν ἐπὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἀνωνύμων ἑταιρειῶν τακτικῆν. Βλ. ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ. Feine, σελ. 495 ἐπ. Escarra, ὡς ἄνω σελ. 466 ἐπ. Crüger Crecelius σελ. 66 ἐπ. καὶ ὑπὸ ἄρθ. 31 σχολ. 8 ἐπ.

(2) Ὡς ἡ ἀφετηρία τῶν ἐμπορικῶν ἑταιρειῶν ἢ ἡμόρρυθμος ἀποτελεῖ τὸ ὕστατον καταφύγιον εἰς τὸ ὅποιον προσφεύγει ἡ πρακτικὴ ὁσάκις δημιουργεῖται ἀμφιβολία περὶ τοῦ εἶδους τῆς ἐμπορικῆς ἑταιρείας Βλ. τὰ ἰσχύοντα ἐιδικῶς εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἀφανοῦς ἑταιρείας εἰς Π. Πέρδικα, Ἐγγειρ. σελ. 523-526.

θέτου ρήτρας τοῦ καταστατικοῦ, ἥτις ἀπαγορεύει τὴν μεταβίβασιν¹. Τοιαύτη ρήτρα εἶνε ἀνίσχυρος εἰς τὸ καταστατικὸν ἀνωνύμου ἑταιρείας, διότι θεμελιώδες καὶ ἀναφαιρέτον δικαίωμα τοῦ μετόχου ἀνωνύμου ἑταιρείας εἶνε ἡ ἀξιοποίησις τῆς συμμετοχῆς του καὶ ἡ ἐνσάρκωσίς της εἰς κινητὸν τίτλον μετοχῆς. Εἰς τὴν ἑταιρείαν περιορισμένης εὐθύνης ἀποκλείεται τελείως τὸ δικαίωμα τοῦτο τῶν συνεταίρων, ὡς ὀρθῶς εἰς εἰδικὴν διάταξιν ὀρίζει τὸ Σχέδιον.

Κατὰ συνέπειαν δέον νὰ διακρίνωμεν δύο περιπτώσεις ἑταιρείας περιορισμένης εὐθύνης, ἐκείνην ἐν ἣ συγχωρεῖται ἡ μεταβίβασις τοῦ ἑταιρικοῦ μεριδίου καὶ τὴν ἑτέραν, ἐν ἣ τοῦτο ρητῶς ἀποκλείεται ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ.

Ἡ δευτέρα περίπτωσις προσεγγίζει περισσύτερον πρὸς τὰς προσωπικὰς ἑταιρείας, ἐνῶ ἡ πρώτη ἴσταται ἐγγύτερον πρὸς τὴν ἀνωνύμου. Θὰ τεθῆ εἰς τὴν πρακτικὴν τὸ ἐρώτημα, ἂν συγχωρῆται ἡ τροποποίησις καταστατικοῦ καὶ ἡ ἀπάλειψις τῆς διατάξεως, ἡ ὅποια ἀπαγορεύει τὴν μεταβίβασιν ἑταιρικοῦ μεριδίου. Τὸ ἀρθ. 35 τοῦ Σχεδίου ἐπιτρέπει κατ' ἀρχὴν τὴν τροποποίησιν τῆς ἑταιρικῆς συμβάσεως διὰ πλειοψηφίας τριῶν τετάρτων κατὰ κεφαλὰς καὶ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου. Ἐρωτᾶται ὅμως ἡ τροποποίησις τῆς διατάξεως περὶ μὴ μεταβιβάστοῦ τοῦ μεριδίου δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ κατὰ τὴν διαδικασίαν ἣν ὀρίζει ἡ διάταξις αὕτη; Τὸ ἀναπαλλοτρίωτον δύναται ν' ἀποτελέσῃ τὴν βάσιν ἰδιαιτέρου ἑταιρικοῦ δικαίωματος, θεμελιώδους σημασίας. Διότι, καίτοι πρόκειται περὶ ἑταιρείας περιορισμένης εὐθύνης, οἱ ἰδρυταὶ συμβάλλονται, ἀποβλέποντες εἰς τὴν πρὸς ἀλλήλους προσωπικὴν ἐμπιστοσύνην. Τὸ σημεῖον τοῦτο ἀποτελεῖ συνεπῶς θεμέλιον τῆς ἑταιρικῆς συμβάσεως ἐν τῇ ἐννοίᾳ ἀναφαιρέτου ἑταιρικοῦ δικαίωματος. Ἀναφαιρέτον δηλονότι εἶνε τὸ δικαίωμα τοῦ συνεταίρου ν' ἀξιῶσῃ ὅπως ἡ ἑταιρικὴ σχέσις παραμείνῃ καθ' ὅλην τὴν διάρκειάν της μεταξὺ τῶν ἀρχικῶν ἰδρυτῶν τῆς ἑταιρείας, νὰ μὴ δικαιῶνται δὲ οὗτοι νὰ ἐξέλθουν προῶτως τῆς ἑταιρείας.

Ἡ περὶ ἀναπαλλοτριώτων ἑταιρικῶν δικαίων διδασκαλία εἶνε ἀκόμη συγ-

(1) Τὸ Γαλλικὸν δίκαιον εἶνε αὐστηρότερον, διότι ὡς ἄξιωμα θέτει τὸν κανόνα ὅτι οἱ συνεταῖροι δικαιῶνται νὰ μεταβιβάσουν τὸ μερίδιόν των μόνον κατόπιν ρητῆς συναίνεσεως τῆς ἑταιρείας, ἀποδεικνυομένης δι' ἐπισήμου ἐγγράφου. Ἐνῶ λοιπὸν κατ' ἀρχὴν ἡ μεταβίβασις τοῦ μεριδίου εἶνε δυνατὴ ἐν τῇ οὐσίᾳ, ὡςάκις ἡ πλειοψηφία τῶν συνεταίρων ἀρνηθῆ τὴν συναίνεσιν πρὸς πραγματοποιήσιν τῆς μεταβιβάσεως, ὁ ἐπιθυμῶν ταύτην συνεταῖρος ἀναγκάζεται νὰ παραμείνῃ ἄκων εἰς τὴν ἑταιρείαν. Τὸ σύστημα τοῦ καθ' ἡμᾶς Σχεδίου εἶνε συνεπῶς πλέον εὐκαμπτον καὶ ἐπιτρέπει εἰς πλείονας περιπτώσεις, εἰς τὸν ἐπιθυμοῦντα τὴν ἐξοδὸν συνεταίρου, ν' ἀπαλλαγῆ τοῦ μεριδίου του. Βλ. Gain-Delaisi, ὡς ἄνω ἀριθ. 23. Escarra, σελ. 435 ἐπ. Νεωτέρας νομοθετικὰς βελτιώσεις εἰς Moreau, ὡς ἄνω ἀριθ. 23. 27 ἐπ. Τὸ Γερμανικὸν δίκαιον εἶνε ἀπείρως ἠπιώτερον εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο. Γνωρίζει μόνον διατυπώσεις ἀπαγορευούσας ὅπως τὸ ἑταιρικὸν μερίδιον μεταβληθῆ εἰς τίτλον κοινῆς μετοχῆς. Βλ. Feine ὡς ἄνω σελ. 369 καὶ 372 ἐπ. Grüger-Crecelius, σχολ. 1 ἐπ. εἰς ἀρθ. 15 σελ. 142.

κελυμένη εις τὸ κρατοῦν δίκαιον¹. Φρονῶ πάντως, πρὸς ἀποφυγὴν πάσης παρεξηγήσεως, ὅτι δέον νὰ διατυπωθῆ ἢ ἐν τῷ τελικῷ νόμῳ διάταξις, χαράσσουσα τὰ ὅρια μεταξύ ἀπαλλοτριωτῶν καὶ μὴ ἀπαλλοτριωτῶν δικαίων καὶ δὴ ἐν τῇ ἐννοίᾳ ὅτι, ὁσάκις οἱ συνεταῖροι ἀπέβλεψαν εἰς ὅρον τοῦ καταστατικοῦ κατὰ τὸν τρόπον ὥστε οὗτος ν' ἀποτελῆ οὐσιῶδες σημεῖον τῆς μεταξὺ των συναλλαγῆς, μεταβολὴ τοῦ ὅρου τούτου νὰ εἶνε μόνον διὰ κοινῆς πάντων συναίνεσεως δυνατή. Ἰπὸ τὰς προϋποθέσεις ταύτας ἀποκλειομένης ἐφαρμογῆς τοῦ ἄρθρ. 35 τοῦ Σχεδίου, ὁσάκις συνωμολογήθη τὸ μὴ μεταβιβαστὸν τοῦ ἐταιρικοῦ μεριδίου κατὰ τὸ ἄρθρ. 28, δέον νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὑπάρχει περίπτωσις καθαρῶς προσωπικῆς ἐταιρείας περιορισμένης εὐθύνης, ἐν ἣ ἡ ἐταιρική σχέσις, εἶνε ἀμεταβιβαστὸς καὶ περιορισμένη μεταξὺ τῶν συνεταίρων².

Τὴν αὐστηράν λύσιν ὡς ἄνω ἐπικουρεῖ καὶ τὸ ἐκ τῆς διατυπώσεως τοῦ ἄρθρ. 29 τοῦ Σχεδίου ἐπιχειρήμα. Ἡ ἐταιρική σύμβασις δύναται νὰ συνωμολογηθῆ εἰς τοσοῦτον βαθμὸν ὡς προσωπικὴ σχέσις, ὥστε οὐδ' οἱ κληρονόμοι οὐδ' οἱ κατιόντες τοῦ ἐταίρου νὰ δικαιῶνται εἰσόδου εἰς τὴν ἐταιρείαν. Ἡ ἐταιρεία δικαιούται καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην νὰ ὑποδεικνύῃ πρόσωπον πρὸς τὸ ὑποῦν νὰ πωλῆται τὸ μερίδιον τοῦ θνήσκοντος. Ἐκ διατάξεως τοσοῦτον αὐστηρᾶς συνάγεται ὅτι τὸ μὴ μεταβιβαστὸν συνωμολογεῖται ὡς βασικὸν δικαίωμα πάντων τῶν συνεταίρων, κατ' ἀκολουθίαν ἡ τροποποίησις του εἶνε ἐφικτὴ μόνον συναίνεσει πάντων αὐτῶν.

Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν τὸ μεταβιβαστὸν τοῦ μεριδίου χρωματίζει τὴν ἐταιρείαν ὡς προσεγγίζουσαν πρὸς τὰς ἀωνύμους, διότι ὁ ἐταιρικός δεσμὸς συνωμολογεῖται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς χαλαρώτερος. Ἡ ἀπόστασις πρὸς τὴν ἀωνύμωσιν εἶνε ἐν τούτοις σημαντικὴ, διότι πρὸ πάσης μεταβ. βίσεως δέον νὰ ἐπιτραπῆ εἰς τοὺς λοιποὺς συνεταίρους ἡ ἄσκησις δικαίωματος προτιμήσεως κατὰ τὰ εἰς τὸ ἐδ. 2 καὶ 3 ἄρθ. 28 τοῦ Σχεδίου προβλεπόμενα. Προβλέπεται μάλιστα ἡ ἄσκησις δικαίωματος πλειόνων συνεταίρων ταυτοχρόνως πρὸς ἐξαγοράν.

9. Ἀποκλεισμός ἐταίρου.—Νέα εἰς τὸ καθ' ἡμᾶς δίκαιον τῶν ἐταιρειῶν εἶνε ἀσφαλῶς ἡ περίπτωσις τοῦ ἄρθ. 34 τοῦ Σχεδίου. Προβλέπεται αὐτόθι

(1) Βλ. ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τούτου Π. Πέρδικα, Ἐγχειρ. σελ. 625 ἐπ. ἐν συνδυασμῷ πρὸς σελ. 583 ἐπ. Λεπτομερῆ ἀνάλυσιν τοῦ κεφαλαίου τούτου ἀπὸ σκοπιᾶς δικαίου περιορισμένης εὐθύνης ἐπιχειρεῖ ὁ Feine, ὡς ἄνω σελ. 274 ἐπ. πρβ. καὶ Crüger-Crecelius, σελ. 63 ἐπ. καὶ 111 ἐπ.

(2) Τὸ θέμα τοῦτο μάλιστα ἀρχίζει νὰ καθίσταται ἀντιληπτὸν ἐν ὅλῃ του τῇ ἐκτάσει εἰς τὸ δίκαιον τῶν ἀωνύμων ἐταιρειῶν καὶ κυρίως εἰς τὴν Γαλλικὴν θεωρίαν. Βλ. ἐπὶ τούτου Escarra, ὡς ἄνω ἀριθ. 807 καὶ ἀριθ. 811. Ἡ ἐν τῷ κειμένῳ ἀποψις δὲν ἐτυχε ποτὲ ἐφαρμογῆς εἰς τὸν κύκλον τοῦ δικαίου τῶν ἐταιρειῶν περιορισμένης εὐθύνης. Θεωρῶ ἐν τούτοις ἐπιτακτικὴν τὴν κατὰ τὰ ἀνωτέρω ρυθμισίαν του, ἔχων ἰδίως ὑπ' ὄψιν τὴν ἰδιωτικίαν τῆς καθ' ἡμᾶς συναλλαγῆς.

δικαίωμα τῆς πλειοψηφίας τῶν συνεταίρων κατὰ τὰ $3/4$ τῶν μεριδίων καὶ τῶν κεφαλῶν, ἵνα δι' ἀποφάσεώς των ἀποκλείσουν τῆς ἐταιρείας τοὺς ἐκπροσωποῦντας τὸ ὑπόλοιπον $1/4$ τῶν μεριδίων ἐταίρους». Ἡ διάταξις προβλέπει μὲν τὸν ἀποκλεισμόν ἕνεκα σπουδαίου λόγου¹, τὶ πρόκειται νὰ εἶνε ὁ σπουδαῖος λόγος ἐν τούτοις, δὲν δύναται ἐκ τῶν προτέρων νὰ ὀρισθῆ. Δύο τινα θὰ συμβοῦν ἐπομένως: εἴτε τὰ Δικαστήρια, κρίνοντα περὶ σπουδαίου λόγου θὰ φανοῦν ἐπειικῆ, εἴτε θὰ φανοῦν λίαν αὐστηρά. Κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις δὲν προβλέπω τίποτε τὸ καλὸν διὰ τὰς ἐταιρείας. Ἐὰν τὰ Δικαστήρια φανοῦν αὐστηρά οἱ συνεταῖροι τῆς πλειοψηφίας θὰ προσπαθοῦν νὰ σκηνοθετοῦν αἰτίας πρὸς ἀποπομπὴν ἀνεπιθυμητῶν συντρόφων, ἂν πάλιν φανοῦν ἐνδοτικά, οὐδεὶς θὰ εἶνε βέβαιος, ὅτι θὰ ἀπολαύσῃ τὰ ἐκ τοῦ μεριδίου του κέρδη. Ἐὰν συγκρίνῃ κανεὶς τὴν διάταξιν πρὸς τὸ ἀρχικὸν σχέδιον τοῦ Εἰσηγητοῦ θὰ βεβιωθῆ ἀμέσως ὅτι ἡ ἀποψὶς τοῦ Εἰσηγητοῦ ἦτο ἀπείρως προτιμότερα. Διότι αὐτόσε ὁ ἀποκλεισμός τοῦ συνεταίρου συγχωρεῖται μόνον² λόγῳ μὴ καταβολῆς τῆς ἀποφασισθείσης συμπληρωματικῆς εἰσφορᾶς, ἀποκλείεται ἐπομένως ἡ δημιουργία ἄλλων ἀφορμῶν πρὸς ἀποπομπὴν συνεταίρων.

Εἶμαι ὅπωςδῆποτε λίαν ἐπιφυλακτικὸς ἔναντι ἀμφοτέρων τῶν διατυπώσεων θεωρῶν, ἰδίως τὴν τελικὴν διατύπωσιν τοῦ ἀρθ. 34 λίαν ριψοκίνδυνον. Ἄγομαι εἰς τὴν ἀνωτέρω κρίσιν ἐκ τῆς παρατηρήσεως ὅτι ἡ δυνατότης ἀποκλεισμοῦ ἐνὸς συνεταίρου ὑπὸ τῶν λοιπῶν θὰ δημιουργήσῃ μόνιμον αἰτίαν ἐρίδων καὶ προστριβῶν εἰς τὴν ἐταιρείαν. Ἐὰν ἀδυνατοῦν νὰ συνεννοηθοῦν πρὸς ἀλλήλους οἱ συνεταῖροι, ἡ δὲ ἐπιχειρήσις ἀτυχῆσῃ οὐδεὶς θὰ σκεφθῆ ν' ἀποκλείσῃ τῆς ἐταιρείας τὴν μειοψηφίαν διὰ νὰ ὑποστῇ μόνος τὰς ζημίας.

Μόνον ἂν ἡ ἐπιχειρήσις εὐτυχῆ θὰ δημιουργηθῆ ὁ πειρασμός εἰς τὴν πλειοψηφίαν ν' ἀποκλείσῃ τοὺς μειοψηφοῦντας διὰ νὰ νέμεται ἐλευθέρως τὰ κέρδη. Αὐτὴ καὶ μόνη ἡ πιθανότης ἀρκεῖ διὰ νὰ καταστήσῃ τὴν διάταξιν ὑποπτον. Ταῦτα δὲ τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσον ἐν περιπτώσει ἐπιτυχίας τῆς ἐται-

(1) Δὲν εἶνε σαφὴς ἡ θέσις τοῦ ζητήματος τούτου εἰς τὴν νομοθεσίαν τῆς Δύσεως. Διαφέρει τὸ θέμα ριζικῶς εἰς τὰς προσωπικὰς ἐταιρείας, ὅπου εἰσόδος ἢ ἐξόδος συνεταίρου ἀποτελεῖ λόγον λύσεως ἢ ἀλλοιώσεως τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς ἐταιρείας. Εἰς νομικὰ πρόσωπα, μὴ ἐξαρτώμενα ἀμέσως ἐκ τῶν προσώπων τῶν συνεταίρων, ὡς ἡ ἀνώνυμος, ἡ ἡ περιορισμένης εὐθύνης εἶνε δυσχερέστατον νὰ ἐπέμβῃ ὁ νόμος τόσο ριζικῶς πρὸς ἐξομάλυνσιν καθαρῶς ἰδιωτικῆς διαφορᾶς, ὡς ὁ ἀποκλεισμός συνεταίρου. Ὁ ἀποκλεισμός ἔχει ἐξ ἄλλου ἀμέσους περιουσιακὰς συνεπείας, διότι, ὅταν ἡ ἐταιρεία εὐτυχεῖ, οὐδεμίαν ἀποζημίωσις δύναται νὰ ἰσοφαρίσῃ τὴν βλάβην, ἣτις ἐπέρχεται ἐκ τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἀπὸ τὸ εἰσόδημα τοῦ ἐταιρικοῦ μεριδίου. Ὑπὸ τελείως διαφορετικᾶς προϋποθέσεις ἐτέθη τοιοῦτον θέμα εἰς τὰς νομοθεσίας τῆς Δύσεως. Βλ. Feine, σελ. 353-355, καὶ 630 ἐπ. Βλ. ὡς πρὸς τὸ Γαλλικὸν δίκαιον Gain-Delaisi, ἀριθ. 16. Ἡ διάταξις τοῦ ἀρθ. 771 Α. Κ. πρὸς τὴν ὁποίαν πιθανῶς ἀπέβλεψε τὸ Σχέδιον εἶνε τελείως διαφορετικὴ ἐν τῇ οὐσίᾳ καὶ τὰς προϋποθέσεις τῆς.

(2) Βλ. Προσχέδιον νόμου ὑπὸ Κ. Ρόκα εἰς Ἐπιθ. Ἐμπ. Δικαίου, 1951, σελ. 204.

ρικῆς ἐπιχειρήσεως, θὰ ἀποφασίσουν δυσκόλως οἱ συνεταῖροι νὰ ἔλθουν εἰς ρῆξιν πρὸς ἀλλήλους, ἐνῶ ὁ πειρασμὸς ν' ἀποκλείσῃ ὁ εἶς τὸν ἄλλον δύναται νὰ τοὺς παρακινήσῃ εἰς ρῆξιν. Εἶνε τόσο ἐκδηλὸς ἡ πιθανότης νὰ ἐκτραπῇ τοῦ προσρισμοῦ τῆς ἡ διάταξις, ὥστε ἀδιστακτικῶς θὰ συνίστων τὴν διαγραφὴν τῆς.

Ἐξ ἄλλης πλευρᾶς θὰ συνίστων ἐλαφρὰν τροποποίησιν τῆς ἀρχικῆς προτάσεως τοῦ Εἰσηγητοῦ ὑπὸ τὸ ἄρθ. 34¹. Ἡ ἐκποίησις τοῦ ἐταιρικοῦ μεριδίου ἀπαντᾶται εἰς τὸ δίκαιον τῆς ἀνωνόμου ἐταιρείας, προκειμένου περὶ μετοχῶν, πλὴν αὐτόθι δικαιολογεῖται προκειμένου νὰ ἐπιτευχθῇ ἐξόφλησις ὑφειλομένων δόσεων τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου². Ὁ ἀναλαμβάνων μετοχὰς γνωρίζει ἐκ τῶν προτέρων τί τὸν ἀναμένει, ἂν δὲν ἐξοφλήσῃ τὸ ἐταιρικὸν κεφάλαιον, ὅταν καταστῇ ἀπαιτητόν. Ἡ θέσισις ἀντιθέτως ὑποχρέωσεως τῶν ἐταίρων ἐταιρείας περιορισμένης εὐθύνης, ὅπως συνεισφέρουν διὰ ζημίας, πέραν τῆς εἰσφορᾶς των ἐπὶ ποινῇ ἀποκλεισμοῦ των ἀπὸ τῆς ἐταιρικῆς σχέσεως εἶνε κατὰ βάσιν ἀντιθετος πρὸς τὴν φύσιν τῆς ἐταιρικῆς ταύτης συμβάσεως. Δὲν ἀποκλείεται εἰς κάθε περίπτωσιν νὰ τίθεται θέμα συμπληρωματικῶν καταβολῶν τῶν συνεταίρων. Ὁρθότερον θὰ ἦτο συνεπῶς, ἐν ἀρνήσει ἐταίρου νὰ καταβάλλῃ ψηφισθεῖσαν συμπλήρωσιν εἰσφορᾶς, ὅπως καλῶνται οἱ ψηφίσαντες τὴν συμπληρωματικὴν καταβολὴν καὶ καταβάλλουν τὴν ὑφειλομένην αὐξήσιν. Τὸ μερίδιον τοῦ ἀρνούμενου συμπλήρωσιν τῆς εἰσφορᾶς του θὰ μειοῦται τότε κατ' ἀναλογίαν τοῦ ποσοστοῦ τὸ ὅποιον ἀρνεῖται νὰ καταβάλλῃ. Ὑποθέσωμεν ὅτι τὰ ἐταιρικά μερίδια εἶνε 20 ἑκατομμύρια ἕκαστον καὶ λαμβάνεται ἀπόφασις πρὸς κάλυψιν ζημιῶν νὰ καταβληθοῦν ἕτερα 10 ἑκατομμύρια κατὰ μερίδιον. Ὁ ἀρνούμενος νὰ καταβάλλῃ τὰ δέκα ἑκατομμύρια θὰ ὑφίσταται μείωσιν τῆς ἀξίας τοῦ μεριδίου του κατὰ τὴν ἀναλογίαν, ἣν ἀντιπροσωπεύουν τὰ 10 ἑκατομμύρια εἰς τὸ σύνολον τοῦ ἐταιρικοῦ κεφαλαίου³. Δὲν θὰ στερεῖται

(1) Βλ. διατύπωσιν διατάξεων ὑπὸ τὸ ἄρθ. 34 εἰς Ἐπιθ. Ἐμπορ. δικαίου ὡς ἄνω σελ. 204.

(2) Τίθεται ὑπὸ τελείως διαφόρους νομικὰς καὶ οἰκονομικὰς προϋποθέσεις τὸ θέμα τῆς εὐθύνης διὰ τὸ κεφάλαιον τοῦ τίτλου τῆς μετοχῆς Βλ. Π. Πέρδικα, Ἐγχειρ. § 71, Α' ἐν συνδυασμῷ πρὸς § 67. Αἱ ὑποχρεώσεις τῶν μετόχων ἀνωνόμου εἶνε κατὰ μεγίστην ἀναλογίαν ὑποχρεώσεις ἀπορρέουσαι αὐτοτελῶς ἐκ τίτλου ἐμπορευσίμου. Ταῦτα ἀποδεικνύονται καὶ ἐκ τῆς πολλαπλῆς σημασίας τοῦ ὅρου «μετοχὴ» καὶ ἐκ τῆς ἰδιαζούσης φύσεως τῶν ὑποχρεώσεων αἰτινες προκύπτουν ἐξ αὐτῆς. Βλ. Π. Πέρδικα ὡς ἄνω σελ. 579 ἐπ. καὶ ἄρθ. 12 ν. 2190. Τὸ πρόβλημα ἐκτίθεται λεπτομερῶς ὑπὸ τοῦ Feine, ὡς ἄνω σελ. 102 καὶ 114 ἐπ. ὅπου καὶ ἐξαντλεῖται κάθε πτυχὴ του.

(3) Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο θεωρῶ ἀπείρως προτιμωτέραν τὴν διατύπωσιν τοῦ τελευταίου ἔδαφιου τοῦ ἄρθ. 31 τοῦ Γαλλικοῦ νόμου, εἰς τὸ ὅποιον σαφῶς δηλοῦται ὅτι ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει δύναται νὰ ὑποχρεωθῇ ὁ ἐταῖρος πρὸς αὐξήσιν τῆς καταβολῆς του ἐπὶ τοῦ ἐταιρικοῦ μεριδίου. Αἱ προσπάθειαι αἰτινες καταβάλλονται εἰς τὴν Γαλλικὴν θεωρίαν διὰ τὴν ἀμβλυνθῆ τὸ ἀξίωμα τῆς ἀνωτέρω διατάξεως δὲν ἐτελεσφόρησαν καὶ στεροῦνται προ-

δηλαδή ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τελείως τῆς συμμετοχῆς του εἰς τὴν ἔταιρ-
 ρείαν, διότι δὲν εἶνε ὁρθὸν νὰ ἀπομακρύνωνται τῆς ἔταιρείας οἱ συνεταῖροι
 λόγῳ ἀδυναμίας νὰ πράξουν κάτι, εἰς τὸ ὅποιον, ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῆς ἔται-
 ρικῆς σχέσεως δὲν ὑποχρεοῦνται.

10. Ἔξοδος ἔταιρου.—Προβλέπει εἰς ἰδιαιτέραν διάταξιν τὸ Σχέδιον
 δικαίωμα τοῦ συνεταίρου νὰ ἐξέλθῃ τῆς ἔταιρείας. Τὸ δικαίωμα τῆς ἐξόδου
 προσδιορίζεται κατὰ δύο τρόπους : εἴτε ὡς δικαίωμα καταστατικόν, εἴτε ὡς
 ἔκτακτον μέτρον ἀνάγκης, ἐπιτρεπόμενον δι' ἀποφάσεως τοῦ Προέδρου Πρω-
 τοδικῶν κατὰ τὸ ἐδ. 2 ἄρθ. 32 Σχεδίου. Διὰ νὰ εἶνε καταστατικόν δικαίωμα
 δέον νὰ προβλέπωνται καὶ ὀρίζονται οἱ ὅροι τῆς ἀσκήσεώς του εἰς τὸ κατα-
 στατικόν. Ἡ διάταξις δύναται προδήλως νὰ συσχετισθῇ πρὸς τὴν ἐν τῷ ἄρθ.
 28, ἣτις προβλέπει τὴν ἐν τῷ καταστατικῷ περιπτώσει ἀπαγορεύσεως μετα-
 βιβάσεως τοῦ ἔταιρικοῦ μεριδίου. Κρίνοντες οἱ συνεταῖροι πολὺ βραχὺν τὸν
 ὅρον τοῦτον τῆς ἀπαγορεύσεως μεταβιβάσεως μεριδίου ἴσως σκεφθοῦν νὰ
 τὸν ἀμβλύνουν διὰ τῆς ἐν ἄρθ. 32 εὐχερείας ἐξόδου τοῦ συνεταίρου ὑπὸ ὅρους.
 Ἡ διάταξις ἀποβλέπει νὰ καταστήσῃ δυνατὸν εἰς τὸν συνεταῖρον νὰ ἐξέλθῃ
 τῆς ἔταιρείας παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ καταστατικῷ, ὁσάκις ὅμως ἡ ἐξο-
 δος αὕτη εἶνε ὡς ἐκ τῶν πραγμάτων ἀναπόφευκτος. Αἱ λεπτομέρειαι θὰ ἐξαρ-
 τηθοῦν ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν θ' ἀντιληφθῇ τὸ θέμα ἢ πρακτικῆ. Διὰ τῆς
 διατάξεως ταύτης καθίσταται μέσος τις ὅρος μεταξὺ τῆς αὐστηρῶς προσω-
 πικῆς ἔταιρείας περιορισμένης εὐθύνης καὶ τῆς συγχωρούσης μεταβίβασιν
 τοῦ ἔταιρικοῦ μεριδίου κατὰ τὴν ἐν ἄρθ. 32 προβλεπομένην πιθανότητα.
 Ὑπάρχει ἐξ ἄλλου καὶ ἡ ἐν ἐδαφίῳ 2 ἄρθ. 32 προβλεπομένη δυνατότης ἐξόδου
 συνεταίρου διὰ σπουδαῖον λόγον κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Προέδρου Πρωτο-
 δικῶν. Εἰς τὴν ἱεραρχίαν τῶν διατάξεων τοῦ Σχεδίου ἡ ὑπὸ κρίσιν δέον νὰ
 θεωρηθῇ δημοσίας τάξεως, ὑπερισχύουσα καὶ αὐτῆς τῆς ἀπαγορεύσεως μετα-
 βιβάσεως μεριδίου ἐν τῷ καταστατικῷ κατὰ τὸ ἄρθ. 28 ἐδ. 1. Ναὶ μὲν δηλαδή
 δικαιοῦνται νὰ προβλέψουν οἱ συνεταῖροι τὸ ἀμεταβίβαστον τοῦ ἔταιρικοῦ
 μεριδίου, πλὴν ὁσάκις σπουδαῖοι λόγοι, ὑπερβαίνοντες πᾶσαν ἀνθρωπίνην δυ-
 νατὴν πρόβλεψιν, καταστήσουν τὴν παραμονὴν τοῦ συνεταίρου εἰς τὴν ἔται-
 ρείαν ἀδύνατον, δικαιοῦνται οὗτος ν' ἀξιῶσῃ τὴν ἀποχώρησίν του ἐκ τῆς ἔται-

---

δῆλως οὐσιαστικῶν ἐρεισμάτων. Βλ. Escarra ὡς ἔνω ἀριθ. 448 ἐπ. Gain et Delaisi
 ὡς ἔνω σελ. 132 ἐπ. καὶ ἀριθ. 67 καὶ ἰδίως ὁ Moreau, ἀριθ. 282-296. Καὶ τὸ Γερμανικόν
 δίκαιον εἶνε πολὺ ὀλιγώτερον ἀπόλυτον εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, διότι κατὰ βᾶσιν ἀναγνωρίζει
 τὸ δικαίωμα προτιμήσεως (Bezugsrecht) καὶ δὲν συνομολογεῖ ἀποκλεισμόν τοῦ συνε-
 ταίρου. Βλ. Feine, ὡς ἔνω σελ. 606 ἐπ. ἐν συνδυασμῷ πρὸς σελ. 280-284 ἐπ. Crece-
 lius-Crüger εἰς ἄρθ. 55 ἐπ. Τὸ Γερμανικόν δίκαιον ἀπαιτεῖ ἐξ ἄλλου νὰ εἶνε εὐθύς ἐξ
 ἀρχῆς καθωρισμένον τὸ ποσὸν τῆς πιθανῆς ἀξίσεως τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ ἔταιρου, φέρει
 δὲ ἡ περίπτωσις αὕτη τὸ εἰδικὸν ὄνομα «Nachschusspflicht». Βλ. ἄρθ. 26 Γερμ. νόμου καὶ
 Crüger-Creclius, σχολ. αὐτόθι σελ. 173 ἐπ. Feine σελ. 315 ἐπ.

ρείας¹. Τὸ μερίδιον τοῦ ἐξερχομένου συνεταίρου ἐξαγοράζεται εἰς τὴν εἰδικὴν ταύτην περίπτωσιν ὑπὸ προσώπου ὑποδεικνυμένου ὑπὸ τῆς ἐταιρείας, ἐφαρμοζομένης τῆς ἐν ἄρθ. 29 διαδικασίας ἀφοῦ προηγουμένως προσδιορισθῆ ἡ ἀξία του ὑπὸ τοῦ Πρεσβέρου Πρωτοδικῶν.

11. Ἡ νομικὴ φύσις τῆς ἐταιρικῆς σχέσεως.—Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συναίγεται σαφῶς ὅτι εἶνε νομοθετικῶς δυσχερὴς ἢ ρύθμισις τῆς θέσεως τῶν συνεταίρων ἔναντι τῆς ἐταιρείας καὶ ἰδίως οἱ ὅροι τῆς εἰσόδου καὶ ἐξόδου αὐτῶν. Εἰς τὰ θέματα ταῦτα ἡ ἐταιρεία περιορισμένης εὐθύνης προσεγγίζει ἀπολύτως πρὸς τὴν ἀνώνυμον. Ἀνώνυμος καὶ ἐταιρεία περιορισμένης εὐθύνης ἀποτελοῦν τὴν πληρεστέραν καὶ πλέον πιστὴν μορφὴν κερδουσκοπικοῦ σωματείου, τὴν ὅποιαν διεμόρφωσεν ἡ ἐξέλιξις τοῦ δικαίου ἐν Γερμανίᾳ κατὰ τὴν 19ον αἰῶνα². Τὸ νομικὸν πρόσωπον τῆς ἐταιρείας παραμένει ἀναλλοίωτον παρὰ τὴν διηνεκὴ μεταβολὴν τῶν προσώπων τῶν συνεταίρων. Ἡ μεταβολὴ εἰς τὰ πρόσωπα τῶν συνεταίρων πραγματοποιεῖται ἄνευ δυσχερείας τινὸς εἰς τὴν ἀνώνυμον, ἡ ὅποια στηρίζεται εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐλευθέρως μεταβιβαστοῦ τῆς μετοχῆς. Εἰς τὴν ἐταιρείαν περιορισμένης εὐθύνης ἰσχύει ἡ ἰδίᾳ ἀρχή, ἐκτὸς τῆς ἀπαγορεύσεως ἐνσαρκώσεως τοῦ μεριδίου εἰς μετοχὴν. Τὸ νομικὸν πρόσωπον τῆς ἐταιρείας εἶνε ἀνεξάρτητον τελείως τοῦ προσώπου τῶν συνεταίρων, καὶ συνεπῶς, εἴτε ἐξέλθουν οὗτοι, εἴτε ἀποκλεισθῶν, εἴτε εἰσέλθουν νέοι συνεταῖροι τὸ συμπέρασμα δὲν μεταβάλλεται³. Παλαίει ἐν τούτοις ἡ ἀρχὴ αὕτη τῆς ἐλευθέρας μεταλλαγῆς εἰς τὰ πρόσωπα τῶν συνεταίρων πρὸς τὴν τάσιν τοῦ Νομοθέτου νὰ κρατήσῃ τὸν ἐταιρικὸν δεσμὸν εἰς τὰ πλαίσια περιορισμένου ἀριθμοῦ προσώπων. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀντιθέσεων μοιραῖον εἶνε νὰ μὴ ὑπάρχουν εὐκόλοι λύσεις. Προκειμένου

(1) Συμφωνῶ πρὸς τὴν διάταξιν ταύτην καὶ τὸ δι' αὐτῆς ἐπιβαλλόμενον σύστημα ἐν τῷ Σχεδίῳ. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἀκολουθεῖται ὁ Ἑλβετικὸς νόμος, πλὴν ἡ αὐστηρότης τοῦ καθ' ἡμᾶς εἰς ἄλλα σημεῖα καθιστᾷ τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθ. 32 ἀπαράτητον. Συντρέχει καὶ ὁ περαιτέρω λόγος ἐξ ἄλλου, ὅτι ἡ νομοσχολία τῆς καθ' ἡμᾶς συναλλαγῆς δυσκόλως συμβιβάζεται μετὰ τὴν ἀντίληψιν ὅτι θὰ συνεργάζεται τις εἰς ἐταιρείαν, χωρὶς νὰ κείνηται δικαίωμα ν' ἀπογορήσῃ, ὅταν κρίνη τοῦτο σκόπιμον. Βλ. διάφορα σχετικὰ θέματα εἰς *Feine* σελ. 630 ἐπ.

(2) Πλήρη θεωρητικὴν ἀνάληψιν τοῦ θέματος εἰς *Feine* σελ. 194. ἐπ. ὅπου καὶ ἡ νομικὴ φύσις τῆς ἐταιρείας πρὸ τῆς ἰδρύσεως. Βλ. καὶ τὰ σχόλια τῶν *Crecelius-Grüger* ὑπὸ ἄρθ. 13 Γερμ. νόμου. Τὸ θέμα τοῦτο ἔχει τύχει πολὺ ὀλιγώτερον ἐπεξεργασίας εἰς τὴν Γαλλικὴν θεωρίαν, βλ. *Moreau* ἀριθ. 233 ἐπ. *Escarra* ὡς ἄνω ἀριθ. 340 ἐπ.

(3) Καὶ ἡ Γαλλικὴ θεωρία δὲν παραλείπει εὐκαίριαν νὰ τονίσῃ τὴν συγγένειαν τῆς ἐταιρείας περιορισμένης εὐθύνης πρὸς τὴν ὁμόρρυθμον, καίτοι τὰ δικαίωματα, ἅτινα ἀναγνωρίζονται εἰς τοὺς συνεταίρους καὶ ἡ φύσις τοῦ μεριδίου (ἰδρυτικοὶ τίτλοι, ἀποκλειστικὸς δικαίωματος ψήφου τῶν συνεταίρων, ἀπόρροισις κεφαλαίου μεριδίου) καθιστῶσι τὴν ὁμοίτητά πρὸς ἀνώνυμον λίαν ἔντονον. Βλ. *Escarra* ἀριθ. 376 ἐπ. *Moreau*, ἀριθ. 239 ἐπ. καὶ ἀριθ. 4 ἐπ. *Gain et Delaisi* ἀριθ. 10 ἐπ.

νῦν νὰ συνοψίσωμεν εἰς πορίσματα τὰς σκέψεις, αἵτινες προκύπτουν ἀπὸ τὴν ὑπὸ κρίσιν ρύθμισιν, φρονῶ ὅτι οἱ σκοποὶ τῆς νέας ἐταιρείας θὰ ἐπιτευχθοῦν καλλίτερον, ἂν εἴσοδος καὶ ἔξοδος συνεταίρων δὲν εἶνε ἀπολύτως ἐλεύθεραι καὶ ἰδίως, ἂν ἀποκλεισθῇ εἰς τὴν πλειοψηφίαν τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιδιώξῃ αὐτοδυνάμως τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς ἐταιρείας ἀπὸ ἔσω καὶ βλαβεροῦς συνεταίρους.

12. Δικαιώματα τῆς μειοψηφίας τῶν ἐταίρων.— Εἰς συνεταιρικοὺς τύπους οἱ ὅποιοι ἐκκινοῦν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὅτι οἱ συνεταῖροι εἶνε πολλοὶ καὶ πλείονα τὰ ἐταιρικά μερίδια, μεγίστην δυσχέρειαν συμβιβασμοῦ παρουσιάζει τὸ θέμα τῶν μεταξὺ τῶν συνεταίρων ἀντιθέσεων. Μυστικὸν τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἰδιωτικῆς ἐπιχειρήσεως εἶνε ἡ ταχύτης ἐνεργείας, ἡ πρωτοβουλία καὶ ἡ ἰκανότης τοῦ ἐπιχειρηματίου. Εἰς κοινὴν ἐπιχείρησιν, συσταθεῖσαν ὑπὸ τύπον ὁμορρυθμοῦ, ἢ ἀπλῶς ἑτερορρυθμοῦ ἐταιρείας, ἡ δραστηριότης εἶνε ἡ ἴδια. Πηγάζουσα ἀπὸ ἐνιαίαν καὶ ὁμόφωνον διαχείρισιν καὶ σύμπνοιαν ὄλων τῶν συνεταίρων. Εἰς τὰς ἐταιρείας ταύτας δὲν τίθεται κατ' οὐσίαν θέμα μειοψηφίας, διότι δὲν ὑπάρχει, ἢ δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ μειοψηφία¹. Ὁμορρυθμὸς ἐταιρεία, εἰς τοὺς κόλπους τῆς ὑποίας ἐμφιλογοῦν ἀντιθέσεις καὶ διαφωνίαι δὲν πρόκειται ποτὲ νὰ ζήσῃ ἐπὶ πολὺ. Πρόβλημα μειοψηφικῶν καὶ τῆς προστασίας τῶν ἐτέθῃ κατὰ κύριον λόγον εἰς τὰς ἀνωνύμους ἐταιρείας, ὅπου τὸ πλῆθος τῶν συνεταίρων καὶ ἡ μὴ χορήγησις εἰς αὐτοὺς δικαιώματος ἐλέγχου καθιστᾷ δυσχερῆ τὴν θέσιν συνεταίρων καὶ τοὺς ἀφήνει εἰς τὴν ἀπόλυτον διάθεσιν τῶν διοικούντων τὴν ἐταιρείαν².

Ἐρωτᾶται ἤδη, ποία ἡ θέσις τοῦ ἰδίου προβλήματος εἰς τὸ δίκαιον τῆς ἐταιρείας περιορισμένης εὐθύνης; Καθίσταται ἐξ ἴσου ἐπιτακτικὴ αὐτόθι ἡ προστασία τῶν συνεταίρων ὡς ἐπὶ ἀνωνύμου; Εἰς τὸ ἐρώτημα δέον νὰ δοθῇ ἀποφατικὴ ἀπάντησις. Ὁ ἀποκλεισμοὸς τοῦ δικαιώματος τοῦ συνεταίρου νὰ ζητήσῃ μετατροπὴν τοῦ μεριδίου εἰς τίτλον μετοχῆς δεσμεύει αὐτὸν πρὸς τὴν ἐταιρείαν. Αἱ καταστατικαὶ δυσχέρειαι πρὸς ἐκποίησιν τοῦ μεριδίου σταθεροποιοῦν καὶ καθιστοῦν ἔτι στενώτερον τὸν ἐταιρικὸν δεσμόν. Οὐδεμία συνεπῶς σύγκρισις μεταξὺ μετόχου ἀνωνύμου καὶ ἐταίρου ἐταιρείας περιορισμένης εὐθύνης ὑπάρχει. Διότι ὁ μέτοχος εἶνε περαστικὸς ἀπὸ τὴν ἐταιρείαν καὶ ἄγνωστος κατὰ κανόνα πρὸς τοὺς ἄλλους συνεταίρους, ἐνῶ, ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ δεσμοῦ ἐταιρείας περιορισμένης εὐθύνης συνάγεται, οἱ ἐταῖροι ταύτης παραμένουν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς οἱ ἴδιοι καὶ ὅταν ἰδρῶσιν τὴν ἐταιρείαν ἀποβλέπουν εἰς κέρδος ἐκ τῆς λειτουργίας τῆς καὶ οὐχὶ εἰς κερδοσκοπίαν δι' ἐκποίησεως τοῦ μεριδίου. Κατ' ἀκολουθίαν τῶν ἀνωτέρω οἱ ἐταῖροι ἐταιρείας περιορισμένης εὐθύνης λαμβάνουν θέσιν προσεγγίζουσαν περισσύτερον πρὸς τὴν ὁμόρρυθμον, ἐλάχιστα συγγενεύουσαν πρὸς τὸ καθεστῶς τῆς ἀνωνύμου.

(1) Βλ. Π. Πέρδικα. Ἐγχειρ. σελ. 499 ὑπὸ Δ'.

(2) Βλ. Π. Πέρδικα. Ἐγχειρ. σελ. 499-500 ὅπου πλήρης ἀνάπτυξις τοῦ θέματος.

Ὑπὸ τὰς ἄνω προϋποθέσεις καλῶς παραχωρεῖ τὸ Σχέδιον ἐν ἄρθ. 30 εἰς τοὺς συνεταίρους δικαίωμα ἐλέγχου κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον ἐκάστου τριμήνου¹ ἐπιφυλασσομένου βεβαίως τοῦ δικαιώματος αὐτῶν ὅπως, καὶ ἐνωρίτερον κατὰ τὰς συνεδρίας τῆς γενικῆς συνελεύσεως, συγκαλουμένης τακτικῶς ἢ ἐκτάκτως, λαμβάνωσιν γνώσιν τῶν ἐταιρικῶν ὑποθέσεων καὶ ἀπορρασιζοῦν ἐπ' αὐτῶν. Τὸ δικαίωμα τοῦτο τῶν συνεταίρων δὲν δύναται νὰ περιορισθῇ καταστατικῶς.

13. Σχέσις πρὸς τὴν ὁμόρρυθμον ἑταιρείαν.—Εἰς τοῦτο τὸ πλαίσιον δέον νὰ τονισθῇ ἡ διαφορὰ, ἥτις ὑφίσταται μεταξὺ ὁμορρυθμοῦ καὶ ἑταιρείας περιορισμένης εὐθύνης. Ἡ μὲν ὁμόρρυθμος περιορίζεται de facto εἰς ἐταιρικούς δεσμούς κάτω τῶν πέντε προσώπων, ἐνῶ ἡ ἑταιρεία περιορισμένης εὐθύνης ἀποβλέπει εἰς πολὺ περισσότερα, ἀφοῦ τὸ μερίδιον δέον νὰ ἀνέρχεται κατ' ἐλάχιστον ὄριον εἰς 10 ἑκατομμύρια, τὸ δὲ κατώτατον ὄριον ἐταιρικοῦ κεφαλαίου εἰς διακόσια ἑκατομμύρια. Καὶ μὲν λοιπὸν συγχωρεῖ τὴν σύστασιν ἑταιρείας περιορισμένης εὐθύνης ὑπὸ δύο μόνων προσώπων ὁ Νομοθέτης², τὸ σύνθημα ἐν τούτοις εἰς τὸ ὅποιον ἀποβλέπει εἶνε πολλὰ πρόσωπα καὶ δὴ τοῦλάχιστον εἴκοσι. Τόσα πολλὰ πρόσωπα εἶνε ἀδύνατον νὰ συνεργασθοῦν εἰς ὁμόρρυθμον ἑταιρείαν, ἐνῶ πολὺ εὐχερέστερον θὰ συμπράξουν εἰς ἑταιρείαν περιορισμένης εὐθύνης.

Καταλήγομεν ἐπομένως ὅτι θὰ ἦτο σκοπιμώτερον νὰ ὀρίζετο καὶ κατώτατον ὄριον ἀριθμοῦ προσώπων πρὸς σύστασιν τῆς ἑταιρείας ταύτης. Πρῶτον μὲν διότι ὅσον περισσότερα τὰ πρόσωπα τόσοσον δυσκολώτερον νὰ ἐκτραπῇ ἡ πρακτικὴ εἰς ἀπαιτητὰς ἰδρύσεις, ἡ δὲ δυσχέρεια ἐξουρέσεως προσώπων ἰδρυτῶν θὰ δυσχεράνη τὰς συστάσεις ἐκείνων τῶν ἑταιρειῶν, αἵτινες ἀποδεδειγμένως ἔχουν τὴν μικροτέραν ζωτικότητα καὶ πενιχρὰ οἰκονομικὰ βάρη.

Ἐξ ἄλλου θὰ καταστῇ κατὰ τι δυσχερέστερον νὰ ὑποκαθιστᾷ ἡ ἑταιρεία περιορισμένης εὐθύνης τὴν ὁμόρρυθμον. Ὅταν τρεῖς συνεταῖροι δύναται νὰ εἰσφέρουν 200 ἑκατομμύρια θὰ προτιμήσουν ἀντὶ ὁμορρυθμοῦ, ἑταιρείαν περιορισμένης εὐθύνης ὑπὸ τὸ καθεστῶς τοῦ ὑπὸ κρίσιν Σχεδίου. Ἄν ὅμως ἀπαιτήσῃ ὁ νόμος 5 πρόσωπα, ὡς ἰδρυτὰς τῆς ἑταιρείας, κατ' ἀνάγκην

(1) Ἡ διάταξις ἐλήφθη ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ Κώδικος κυρίως, ἄρθ. 2490. Ἐκτὸς τούτου βάσει γενικῶν ἐρμηνευτικῶν ἀρχῶν καὶ συνεπεῖχ θεωρητικῆς ἐπεξεργασίας τὰ ἴδια δικαιώματα ἐλέγχου ἀναγκωρίζονται καὶ ἐν τῇ Γερμανικῇ πράξει εἰς τοὺς ἑταίρους ἑταιρείας περιορισμένης εὐθύνης, βλ. Feine, ὡς ἄνω σελ. 507 καὶ 510 ἐπ.

(2) Καὶ ὁ Γάλλος Νομοθέτης συγχωρεῖ τὴν σύστασιν ἑταιρείας περιορισμένης εὐθύνης ὑπὸ δύο μόνων προσώπων. ἐκ τῆς πρακτικῆς ἐξελίξεως τοῦ θεσμοῦ ἐν τούτοις συνάγεται, ὅτι οὐδεμία κατάχρησις τῆς εὐχερείας ταύτης ἐγένετο ἐν τῇ πρακτικῇ. Βλ. ἄρθ. 5 Γαλλικοῦ νόμου καὶ ἐπ' αὐτοῦ Moreau ἀριθ. 51. Escarra, ἀριθ. 394 ἐπ. Τὸ Γερμανικὸν σύστημα ἀντιθέτως οὐδένα περιορισμὸν θέτει εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν προσώπων τῶν συνεταίρων. Βλ. Crüger-Crecelius σχολ. εἰς ἄρθ. 3 ἐπ. Feine σελ. 64 ἐπ.

θὰ δυσχερανθοῦν οἱ ὡς ἄνω τρεῖς ἐπιχειρηματίαι νὰ ἐμπιστευθοῦν μέρος τῶν κεφαλαίων των εἰς δύο περαιτέρω πρόσωπα, ἅτινα θὰ μεθεξοῦν εἰκονικῶς τῆς ἐταιρείας διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πέντε ἰδρυτῶν. Ὑπάρχει συνεπῶς μία ἀμυδρὰ πιθανότης εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην νὰ ἐμμεῖνουν εἰς τὴν ὁμόρρυθμον, πρᾶγμα ὅπερ ἀναμφιβόλως θὰ σημάνη κέρδος διὰ τὴν συναλλαγὴν. Ἐστω καὶ 3% νὰ ὑπάρξῃ ἡ ἀνωτέρω πιθανότης τὴν θεωρῶ οὐχὶ εὐκαταφρόνητον κέρδος διὰ τὴν συναλλαγὴν. Ἡ νομοθετικὴ ἀρχή, ἣν ὑποστηρίζομεν ἐνταῦθα, ἀναμφιβόλως θὰ δυσχεράνη τὴν διάδοσιν τοῦ θεσμοῦ εἰς τὰ πρῶτα του βήματα. Εἶμαι πεπεισμένος ἐν τούτοις ὅτι εἶνε ἀναγκαῖα καὶ ὅτι αἱ συνέπειαι τῆς θὰ εἶνε ἐπὶ καλῶ. Δὲν ἀποκλείει ἄλλως νὰ περιορισθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν συνεταίρων εἰς ὀλιγώτερα πρόσωπα βραδύτερον.

14. Νομικὴ φύσις τῆς ἐταιρικῆς συμβάσεως.—Θέμα εἰς τὸ ὅποιον σαφῶς καταδεικνύεται ὁ σωματειακὸς χαρακτήρ τῆς ἐταιρείας περιορισμένης εὐθύνης, εἶνε τὸ τῆς ἐταιρικῆς συμβάσεως καὶ τῶν τροποποιήσεών τῆς. Ἐν ἀρχῇ θὰ τονισθῶσι αἱ διακρίνουσαι τὴν φύσιν τῆς καταστατικῆς ἐταιρικῆς σχέσεως ἀνωνύμου ἰδιορρυθμίαι, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἐταιρείαν περιορισμένης εὐθύνης. Ἡ ταχεῖα ἐναλλαγὴ προσώπων καὶ ὁ ἐκάστοτε ἄγνωστος ἀριθμὸς αὐτῶν καθιστᾷ σφῶδρα πιθανὴν τὴν ἐρμηνείαν, ὅτι τὸ καταστατικὸν τῆς ἀνωνύμου ἐταιρείας πρέπει νὰ ἐρμηνευθῇ ὡς πρᾶξις συστάσεως ἰδρύματος διότι πρὸς αὐτὴν παρουσιάζει μεγάλην ἀναλογίαν¹. Ἡ ἐταιρεία περιορισμένης εὐθύνης, μὴ ὑποβαλλομένη εἰς τὴν ἐγκρισιν τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, παραλλάσσει τόσον οὐσιωδῶς, ὥστε ἀποκλείεται νὰ τύχῃ ἐφαρμογῆς ἐπ' αὐτῆς ἡ νομικὴ σχέση εἰς ἰδρύματος. Οἱ ἰδρυταὶ εἶνε ἐξ ἄλλου ἐν συνεχείᾳ καὶ μόνον συνεταῖροι, κατὰ συνέπειαν, ὅτι ἐλευθέρως ὑπ' αὐτῶν συνωμολογήθη εἰς τὴν ἐταιρικὴν σύμβασιν ἀποτελεῖ συμφωνίας, τὰς ὁποίας δι' ἑαυτοὺς εὐθέως καὶ σοβαρῶς συνάπτουν οἱ ἰδρυταί. Εἶνε ὡς ἐκ τούτου ἀπολύτως δυνατόν νὰ ἐρμηνευθῇ τὸ καταστατικὸν ὡς ἐταιρικὴ συμφωνία ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ἄρθ. 741 ἐπ. Ἀστικοῦ Κώδικος. Ἐν τούτοις, λόγῳ τῆς γενικῆς ἀρχῆς ἣν τὸ ἐδ. 1 ἄρθ. 35 τοῦ Σχεδίου διακηρύσσει, πρέπει μᾶλλον νὰ στραφῶμεν πρὸς τὴν ἄποψιν ὅτι ἡ καταστατικὴ σχέση τῆς ἐταιρείας ταύτης προσομοιάζει πρὸς καταστατικὸν σωματεῖον. Διότι ἀρχαιφνῶς ἐταιρικὴ σύμβασις μεταβάλλεται μόνον κοινῇ πάντων τῶν συμβεβλημένων συναινέσει, ἐνῶ τὸ καταστατικὸν σωματεῖον μεταρρυθμίζεται ἐγκύρως δυνάμει τῆς βουλήσεως τῆς πλειοψηφίας. Ταύτην τὴν ἀρχὴν θέτει τὸ ἄρθ. 35 τοῦ Σχεδίου, ἀντιστοιχοῦν ἀπολύτως πρὸς τὰ συνδυασμένα ἄρθρα 93 καὶ 97 Ἀστ. Κώδικος καὶ συνεπῶς τὸ κυριαρχοῦν στοιχεῖον εἰς τὴν νομικὴν φύσιν τοῦ καταστατικοῦ ἐταιρείας περιορισμένης εὐθύνης εἶνε ἡ ἰδιότης του ὡς βασικοῦ νόμου διέποντος σωματειακὴν σχέσιν.

Σύμφωνον καὶ συμπολιτευόμενον τὴν ἀνωτέρω νομικὴν ἄποψιν εἶνε τὸ

(1) Βλ. Π. Πέρδικα Ἐγγειρ. σελ. 542-543 § 65.

γεγονός, ὅτι ἡ ἔταιρεία περιορισμένης εὐθύνης εἶνε ἰδία καὶ ἀνεξάρτητος ἀπὸ τῶν συνεταίρων προσωπικότης, διεπομένη ὑπὸ ἰδίων κανόνων, μὴ ἐπι-
ρααζομένη ἐκ μεταβολῆς τινος εἰς τὰ πρόσωπα τῶν συνεταίρων ἢ εἰς διάτα-
ξιν τοῦ καταστατικοῦ τῆς νόμου¹.

15. Περὶ αὐξήσεως καὶ μειώσεως ἑταιρικοῦ κεφαλαίου.—Τὸ Σχέ-
διον πραγματεύεται ἐν τῷ ὡς ἄνω πλαισίῳ οἰκονομικῶς τροποποιήσιν ἑται-
ρικῆς σχέσεως, ἰδίως τὴν αὐξήσιν καὶ τὴν μείωσιν τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου
καὶ πρὸ πάντων τὰ θέματα ἅτινα ὀρίζονται εἰς τὸ ἄρθρ. 14 τοῦ Σχεδίου².
ὑπὸ διαφορετικῆς προϋποθέσεως κατ' οὐσίαν εἰς τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα κατα-
λήγει ἡ ἀντίστοιχος ρύθμισις τοῦ θέματος τῆς τροποποιήσεως τοῦ καταστα-
τικοῦ εἰς τὸ δίκαιον τῶν ἀνωνύμων καὶ τῶν ἑταιρειῶν περιορισμένης εὐ-
θύνης.

Προκειμένου περὶ αὐξήσεως κεφαλαίου ὀρίζεται ὅτι πᾶς ἑταῖρος κέρτη-
ται δικαίωμα προτιμήσεως κατὰ τὴν ἀνάληψιν τῶν νέων, διὰ τῆς αὐξήσεως
δημιουργουμένων μεριδίων. Ἡ ἀνάληψις γίνεται δι' ἐγγράφου δηλώσεως πρὸς
τὴν ἑταιρείαν. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο φρονῶ ὅτι τὸ δικαίωμα προτιμήσεως
τοῦ συνεταίρου πρέπει νὰ ἀναχθῆ εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν δικαιωμάτων, ἅτινα
δὲν δύνανται νὰ καταργηθῆ τὸ καταστατικόν. Ἡ πεῖρα ἐκ τοῦ δικαίου τῶν ἀνω-
νύμων ἑταιρειῶν πείθει ὅτι πολλάκις οἱ συνεταῖροι ἑταιρειῶν, αἵτινες γνωρίζουν
μεγάλην οἰκονομικὴν εὐχέρειαν, προσπαθοῦν δι' αὐξήσεων τοῦ κεφαλαίου νὰ
ἐνισχύσουν πρῶτον μὲν τὴν πλειοψηφίαν τῶν εἰς τὴν ἑταιρείαν, καὶ κατὰ δεύ-
τερον λόγον τὴν ἀναλογίαν τῶν ἐπὶ τῶν κερδῶν, ἀναλαμβάνοντες οἱ ἴδιοι ἢ διὰ
παρενθέτων προσώπων ὅλας τὰς ἐκ τῆς αὐξήσεως νέας μετοχάς. Ἄν συνεπῶς
εὐτυχήσῃ ἡ ἑταιρεία, οἱ ἀπαρτίζοντες τὴν πλειοψηφίαν συνεταῖροι φυσικὸν
εἶνε νὰ καταβάλλουν τὴν προσπάθειαν δι' αὐξήσεως κεφαλαίου νὰ αὐξήσουν
τὴν πλειοψηφίαν τῶν καὶ τὸ κέρδος, ἀποκλείοντες τὸ δικαίωμα προτιμήσεως
τῶν ἑταίρων τῆς μειοψηφίας.

Θεωρῶ τὴν προσπάθειαν ταύτην ὡς ἕμμεσον ἀπαλλοτριώσιν περιουσια-
κοῦ δικαιώματος συνεταίρων τῆς μειοψηφίας καὶ συνεπῶς δυνατότητα τὴν
ὁποίαν ὀφείλει νὰ παρακάμψῃ καὶ ματαιώσῃ ὁ Νομοθέτης³. Ψηφισθείσης

(1) Συμφωνεῖ πρὸς τὴν ἀνωτέρω ἄποψιν ἡ ὀρθόδοξος, βάσει τῆς Πανδεκτιστικῆς
θεωρίας, ἐρμηγεία τῶν Γερμανῶν, οἵτινες κατατάσσουν τὴν ἑταιρείαν περιορισμένης εὐθύ-
νης εἰς τὰς «Körperschaften» καὶ ἐπὶ τῆς βάσεως ταύτης οἰκοδομοῦν τὴν ἔννοιαν τῶν
σωματικῶν δικαιῶν τῶν ἑταίρων αὐτῆς. Βλ. Feine σελ. 269 ἐπ. καὶ 502 ἐπ.

(2) Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου πλουσία εἶνε ἡ περιπτωσεολογία Γερμανικῆς καὶ Γαλ-
λικῆς νομοθεσίας, φρονῶ ὅμως, ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν πρακτικὴν τῶν ἀνωνύμων ἑται-
ρειῶν, ὅτι ἐλαχίστην ἀπήχησιν πρόκειται νὰ ἔχουν παρ' ἡμῖν. Βλ. Feine, ὡς ἄνω σελ. 591
ἐπ. Crüger-Crecelius, σχολ. εἰς ἄρθρ. 53-54 σελ. 270 ἐπ. Moreau, ὡς ἄνω ἀρθρ.
148 ἐπ. Escarra σελ. 473 ἐπ.

(3) Βλ. ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου Π. Πέρδικα, Ἐγγειρ. σελ. 581 ἐπ. Ἐνῶ ἡ Γαλ-
λικὴ θεωρία συμφωνεῖ πλήρως πρὸς τὴν ἄποψιν ταύτην εἰς τὸ δίκαιον τῶν ἀνωνύμων ἑται-

καὶ ἀποφασισθείσης τῆς ἀνζήσεως τοῦ κεφαλαίου θὰ καταρτισθῇ τελικῶς συμβολαιογραφικὸν ἔγγραφον μεταξὺ διαχειριστῶν τῆς ἐταιρείας καὶ τῶν ἀναλαβόντων τὰ ἐταιρικά μερίδια περὶ καταβολῆς τῶν προσφερομένων εἰς τὴν ἐταιρείαν νέων κεφαλαίων.

Ἡ μείωσις τοῦ ἐταιρικοῦ κεφαλαίου ἐρρυθμίσθη λίαν ἐπιτυχῶς εἰς τὸ Σχέδιον τοῦ νόμου. Ἀπαιτεῖται πρῶτον, ἵνα ἀποφασισθῇ, εἰδικὴ ἀπόφασις τῆς γενικῆς συνελεύσεως, λαμβανομένη διὰ πλειοψηφίας τῶν 3/4 τῶν μεριδίων καὶ τῶν συνεταίρων. Πρὸς μείωσιν ἐξισοῦται ἡ λόγῳ ἐξόδου συνεταίρου καταβολὴ πρὸς αὐτὸν τῆς ἀξίας τοῦ μεριδίου του.

Ἐκτάκτως ἐπιτυχῆς εἶνε ἡ ἐν ἄρθ. 40 τοῦ Σχεδίου πρόνοια τοῦ Νομοθέτου νὰ προβλέψῃ τὴν ἐπὶ δίμηνον, ἀπὸ τῆς λήψεως τῆς περὶ μείωσεως ἀποφάσεως, δημοσίευσιν εἰς τὸ Δελτίον ἀν. ἐταιρειῶν καὶ τὸν ἡμερήσιον τύπον προσκλήσεως πρὸς τοὺς πιστωτὰς τῆς ἐταιρείας, ἵνα διατυπώσουν τὰς κατὰ τῆς μείωσεως ἀντιρρήσεις των καὶ ἐνδεχομένως νὰ λάβουν συντηρητικὰ μέτρα πρὸς ἀποφυγὴν ἀφερεγγυότητος τῆς ἐταιρείας¹. Προβλέπεται μάλιστα εἰδικὴ διαδικασία ἐνώπιον τοῦ Προέδρου Πρωτοδικῶν ἐν τῇ ὁποίᾳ θ' ἀποφανθῇ οὗτος, ἂν πρέπη νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν μείωσιν τοῦ ἐταιρικοῦ κεφαλαίου, παρὰ τὰς ἀντιρρήσεις τῶν πιστωτῶν τῆς ἐταιρείας, οἵτινες ἀντιτάσσονται εἰς αὐτήν. Τὴν πρόνοιαν ταύτην θεωρῶ ἄκρως ἐπιτυχῆ.

16. Λύσις τῆς ἐταιρείας.—Ὡς λόγῳ λύσεως τῆς ἐταιρείας περιορισμένης εὐθύνης ὀρίζονται : ἡ εἰδικὴ ἀπόφασις τῆς πλειοψηφίας τῶν τριῶν τετάρτων τῶν συνεταίρων, ἡ διὰ τῆς κηρύξεώς της εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως ἐπερχομένη κατόπιν δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἡ ἕνεκα σπουδαίου λόγου καὶ ἐπὶ τῇ αἰτήσει ἐταίρων ἐκπροσωποῦντων τὸ 1/20 τοῦ ἐταιρικοῦ κεφαλαίου, ἀπαγγελλομένη διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἡ ἐπίσης διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως,

ρειῶν (βλ. Escarra, dr. Commercial ἀρθ. 807 καὶ 811) συνομολογεῖ ἀντιθέτως ὅτι τοῦ εἶδους τούτου τῆς προστασίας στεροῦνται τελείως οἱ ἐταῖροι ἐταιρείας περιορισμένης εὐθύνης. Πρὸς παρηγορίαν ἀσφαλῶς σημειοῦται ὅτι τὰ καταστατικὰ τῶν ἐταιρ. περιορισμένης εὐθύνης προσπαθοῦν νὰ καλύψουν τὸ ὡς ἄνω μειονέκτημα τοῦ νόμου. βλ. Escarra, sociétés σελ. 489 ἐπ. Moreau ἀρθ. 284 ἐπ. Ὁμοίως ἀρνητικὴ καὶ ἡ Γερμανικὴ νομοθεσία. βλ. Feine ὡς ἄνω σελ. 606 ἐπ.

(1) Ὅπως διακρίνη ἡ σύγχρονος θεωρία ὑπάρχουν δύο εἰδῶν μείωσις τοῦ ἐταιρικοῦ κεφαλαίου, ἡ in bonis πραγματοποιουμένη καὶ ἡ λόγῳ ἀνάγκης, ἕνεκα ζημιῶν τῆς ἐταιρείας. Οἱ Γάλλοι θεωρητικοὶ ἔχουν ἀποκρυστάλλωσει ἐν συνόλῳ ἑξ ὅρους, οὓς δὲν δύνανται νὰ παραβῆ ἡ ἀποφασίζομένη μείωσις τοῦ ἐταιρικοῦ κεφαλαίου. βλ. τούτους εἰς Moreau, ὡς ἄνω ἀρθ. 300, Escarra, ἀρθ. 442. Gain-Delaisi σελ. 142-143. Ἡ λόγῳ ζημιῶν μείωσις τοῦ ἐταιρικοῦ κεφαλαίου εἶνε ἐν τῇ οὐσίᾳ ἀναπόφευκτος, πλὴν διὰ τὴν in bonis ἀποφασίζομένην μείωσιν τὸ Γαλλικὸν δίκαιον δὲν λαμβάνει τὰ προφυλάξεις τὰς ὁποίας προβλέπει τὸ Σχέδιον. Τὸ Γερμανικὸν δίκαιον ἔχει ἀναπτύξει σύστημα δικονομικῶς μὴ ἀνταποκρινόμενον καὶ μὴ δυνάμενον νὰ προσαρμοσθῇ εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς. βλ. Crüger-Crecelius, εἰς ἄρθ. 58 σχολ. 2 ἐπ. σελ. 287. Ἀκριβῆ εἰκόνα τοῦ θέματος εἰς πᾶσαν αὐτοῦ λεπτομέρειαν βλ. εἰς Feine, ὡς ἄνω σελ. 612 ἐπ.

ρότητα τῆς ἀνωνύμου ἑταιρείας, ὁσάκις συγκεντρωθῶσι εἰς χεῖρας ἑνὸς προσώπου αἱ μετοχαί τῆς. Ἡ διάταξις αὕτη δίδει κατ' ἀναλογίαν λύσιν καὶ εἰς τὴν ἀντίστοιχον περίπτωσιν τοῦ δικαίου τῶν ἀνωνύμων ἑταιρειῶν¹. Ἐπιτυχῆς εἶνε ἡ ἐν ἑδαφίῳ 2 ἄρθ. 42 διάταξις, ἡ ὀρίζουσα ὅτι εὐθύνεται διὰ τὰ χρέη τῆς ἑταιρείας περιορισμένης εὐθύνης, ἐν περιπτώσει ἀφερεγγυότητός τῆς, ὁ μοναδικός, εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ὁποῖου συνεκεντρώθησαν τὰ μερίδια, ἑταῖρος. Ὅα ἦτο δυνατὸν νὰ συζητηθῆ διὰ μακρῶν τὸ θέμα τῆς διατάξεως ταύτης.

Πιθανὴ εἶνε καὶ ἔχει ὑπὲρ αὐτῆς πολλὰ ἡ ἐρμηνεία ὅτι, ὁσάκις ἡ συγκεντρωσις τῶν μεριδίων εἰς χεῖρας ἑνὸς προσώπου εἶνε τυχαία καὶ ἐπέρχεται κατόπιν πολλῶν ἐτῶν ἐπιτυχοῦς ἑταιρικῆς συνεργασίας, δὲν συντρέχει λόγος τοσαύτης αὐστηρότητος εἰς βᾶρος τοῦ ἀπομένοντος ἑταίρου. Διότι μία παγιωμένη ἐπιχείρησις ὑπὸ ἑταιρικῆν ἐπωνυμίαν, λειτουργοῦσα ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, ἀσφαλῶς δὲν ἔχει ἀνάγκην τῆς προσωπικῆς ἐγγυήσεως τοῦ μοναδικοῦ τῆς ἰδιοκλήτου. Ὡς διαχειριστῆς οὗτος ἡ ὑπεύθυνος τῆς διαχειρίσεως εὐθύνεται ἄλλωστε ἔναντι τῶν πιστωτῶν κατὰ τὸ κοινὸν δίκαιον.

Ἡ ἐπικουρικὴ εὐθύνη τοῦ ἀπομένοντος ἑταίρου εἶνε ἀντιθέτως ἀναγκασία ὡς ἀστικὴ κύρωσις εἰς βᾶρος τοῦ ἐπιχειρηματίου ἐκείνου, ὅστις ἔδρυσεν τὴν ἑταιρείαν μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ εἶνε εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μόνος καὶ νὰ εὐθύνεται περιορισμένως, ἀκαλυπτόμενος ἀπὸ τὴν ἑταιρικῆν ἐπωνυμίαν.

Χωρὶς νὰ συνιστῶ ὅπωςδῆποτε τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἀνωτέρω διακρίσεως φρονῶ ἐν τούτοις ὅτι ἐπιβάλλεται νὰ μελετηθῆ τὸ σκόπιμον τῆς ἐπιβολῆς τῆς ἐν τῇ ἀνωτέρω ἐννοίᾳ.

γ'.—Ἀντιθέτως φρονῶ ὅτι δέον ὅπωςδῆποτε νὰ διευκρινισθῆ νομοθετικῶς, ὅτι δὲν συγχωρεῖται ἡ ὑποβολὴ αἰτήσεως πρὸς διάλυσιν τῆς ἑταιρείας καὶ ὑπὸ οἰουδῆποτε ἀποδεικνύοντος, ἔστω καὶ τυπικῶς, ἔννομόν τι συμφέρον². Ἡ νοσοτροπία τῶν καθ' ἡμᾶς συναλλαγῶν θὰ μεταβάλλῃ τὴν διάταξιν ταύτην εἰς ἀφορμὴν ἐκβιασμῶν εἰς βᾶρος τῶν ἑταιρειῶν. Ὅα ἀρχέση οἰουδῆποτε πρόσχημα διὰ νὰ ἀναγκάζεται ὁ μοναδικὸς ἑταῖρος ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν ὑποβολῆς αἰτήσεως διαλύσεως εἰς παραχωρήσεις ἔναντι παντὸς τρίτου. Πρέπει κατὰ ταῦτα νὰ

(1) Τὸ Γαλλικὸν δίκαιον δέχεται μὲν τὴν σύστασιν τῆς ἑταιρείας ὑπὸ δύο μόνον προσώπων, δὲν συγχωρεῖ ἐν τούτοις τὴν συγκεντρωσιν τῶν μεριδίων εἰς χεῖρας ἑνὸς προσώπου. Προτιμῶ ἀδιστάκτως τὸ ἐν τῷ Σχεδίῳ σύστημα. Βλ. Escarra, soc. ἀριθ. 473 καὶ σημ. 1 νομολογίαν «Moreau ἀριθ. 351. Gain-Delaisi ἀριθ. 101 σελ. 180 ἐπ.

(2) Ἐξ ἴσου ἐπικίνδυνον θεωρῶ τὴν κατ' ἄλλην διατύπωσιν, εἰς τὸ αὐτὸ ἐν τούτοις ἀποτέλεσμα καταλήγουσαν διατύπωσιν τοῦ Γερμανικοῦ κειμένου: «ὡς εἰς ὑπὸ τῆς Δημοσίας Ἀρχῆς καὶ πρὸς τὸ Δημοσίον συμφέρον». Δὲν βλέπω ὅτι ἡ διάταξις δύναται νὰ παράσῃ μείζονας ὑπηρεσίας εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς συναλλαγὴν ὑπὸ τὴν διατύπωσιν ταύτην, ἐκτὸς ἂν αἱ ἑταιρεῖται περιορισμένης εὐθύνης ὑποβληθῶν ὑπὸ τὸν Ἐλεγχον τοῦ Ἑμπορίου τὸ ὁποῖον διὰ τῆς Ἐπιτροπῆς ἀνωνύμων ἑταιρειῶν θὰ κρίνῃ τὸ νόμιμον ἢ μὴ τῶν ἀνωτέρω λόγων. Βλ. Feine, σελ. 632 ἐπ. ὅπου ἀνάγκη τῆς Γερμανικῆς πρακτικῆς ἐπὶ τοῦ ὅλου θέματος.

πιστωταί, ἐφ' ὅσον ἢ ἐκκαθάρισις θὰ στερήσῃ τὴν ἔταιρείαν κάθε δυνατότητος νὰ ὀρθοποδήσῃ ἐκ νέου.

Τὸ ἐκ τοῦ Πτωχευτικοῦ δικαίου δικαίωμα τῶν συνεταίρων ν' ἀξιώσουν τὴν κήρυξιν πτωχεύσεως ἀποτελεῖ ἐπαρκῆ ἐγγύησιν διὰ τοὺς πιστωτὰς ὡς φρονῶ ¹. Θὰ ἦτο συνεπῶς ὀρθότερον νὰ θεσπισθῇ ὅτι λόγος πτωχεύσεως τῆς ἔταιρείας εἶνε ἡ ἀδυναμία πληρωμῶν τῆς, ἢ ἀκόμη καλλίτερον ἡ ὑπερχρέωσίς τῆς ². Οὕτως οἱ πιστωταί εἶνε ἀπολύτως διασφαλισμένοι, νὰ καταργηθῇ δὲ τὸ δικαίωμά των ὅπως ζητήσουν διάλυσιν τῆς ἔταιρείας, διότι περὶ αὐτοῦ μόνον οἱ συνεταῖροι δύνανται νὰ γνωρίζουν πᾶσα δὲ ἐπέμβασις τρίτων ἀσφαλῶς θὰ βλάψῃ.

Ὁ Γαλλικὸς νόμος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐλήφθη ἡ διάταξις τοῦ ἐδ. 2 ἀρθ. 43, ἔχει ἔρεισμα τὸ γεγονός ὅτι κατὰ τὸ Γαλλικὸν Πτωχευτικὸν δίκαιον λόγος πτωχεύσεως εἶνε ἡ παῦσις πληρωμῶν. Ἡ τροποποίησις τοῦ Γαλλικοῦ νόμου ὑπερχοντίζει κατὰ πολὺ τὴν ἀνάγκην προστασίας τῶν τρίτων, θ' ἀπετέλει δὲ διὰ τὴν καθ' ἡμᾶς πρακτικὴν ἐπικίνδυνον νεωτερισμὸν.

(1) Βλ. ἀρθ. 526 Ε. Ν. καὶ ἐπ' αὐτοῦ Π. Πέρδικα, Ἐργχειρ. Ἐμπορ. δικαίου Α' ἔκδοσις 1943 σελ. 293.

(2) Μεταξὺ ὑπερχρεώσεως, ἀδυναμίας πληρωμῶν καὶ παύσεως πληρωμῶν ὑφίστανται οὐσιώδεις διαφοραὶ περὶ τῶν ὁποίων βλ. Π. Πέρδικα, ὡς ἄνω ἐκδ. 1943 σελ. 239/240.